LIKKUTEI TORAH · SHIR HASHIRIM · MAAMAR 8

ביאור הדברים ע"פ שחורה אני ונאוה

An Explanation of the Matters on "I Am Black, Yet Comely"

◇

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com

THE CHASSIDISHE PARSHA

likuteitorah.com/likkutei-torah/shir-hashirim/8/

1 ביאור הדברים ע"פ שחורה אני ונאוה

An explanation of the matters [set out] on the verse "I am black, yet comely."

2 הנה בין המאציל לנאצלים צריך להיות בחינת ממוצע כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'] והוא משום דלאו ביה מכל אינון מדות כלל.

Now, between the Emanator and the emanated [levels] there must be an intermediary level, as is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, chapter 3. This is because "none of these attributes is in Him at all."

ואפילו בהע"ס [בהעשר ספירות] מה שנקרא ספירת חכמה היינו הכלי המגביל את האור דע"ס [דעשר ספירות] נקרא בשם חכמה

Even in the Ten Sefiros, what is called the Sefirah of Chochmah (wisdom) means the vessel that limits the light of the Ten Sefiros: [that vessel] is what is called by the name Chochmah,

וכן בבינה וחסד כו'. אבל עצם האור לא שייך לקרותו בשם חכמה רק אור המהווה ספי' [ספירה / ספירות] חכמה.

and so too with Binah (understanding) and Chesed (kindness), etc. But the light itself cannot properly be called by the name Chochmah; [it is] only "the light that brings the Sefirah of Chochmah into being."

3 והאור הוא רק זיו והארה מעצמות המאציל ואין פועל שום שינוי במהותו ועצמותו. וזהו אני הוי' לא שניתי כמו קודם שנבראו כל העולמו' [העולמות]

And the light is only a radiance and illumination from the essence of the Emanator, and it effects no change whatsoever in His being and essence. This is [the meaning of] "I, Havayah, have not changed": [He is] just as [He was] before all the worlds were created.

ובזה מתורץ קושיית הפלסופים איך כל התוארים אין פועלים שום שינוי בעצמות כי אינם שייכים כלל להעצמות

This resolves the question of the philosophers: how is it that none of the descriptions [ascribed to G-d] effects any change in [His] essence? [The answer is] that they do not pertain to the essence at all.

(ר"ל [רוצה לומר] מ"ש בתורה ותחת רגליו כו' כתובים באצבע אלקים כו' עיני ה' אזני ה' וכיוצא וכבר האריך בזה בפרדס שער כ"ב פ"א והשל"ה [והשני לוחות הברית] בהקדמה)

(That is, what is written in the Torah, "and under His feet, etc.," "written with the finger of G-d, etc.," "the eyes of Havayah," "the ears of Havayah," and the like. The Pardes has already discussed this at length in Sha'ar (Gate) 22, chapter 1, and so has the Shelah in [his] introduction)

(דף י"א י"ג י"ד) ע"ש שביארו הענין אל נכון אך עכ"ז [עם כל זה] אינו שייך רק בע"ס [בעשר ספירות].

(pages 11, 13, 14). See there, for they explained the matter correctly. Nevertheless, [all] this pertains only to the Ten Sefiros.

וכן המדות כמו רחום או נוקם כו' אף שבאמת המדות עליונות אינן כלל מעין וסוג המדות שבנבראים וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה להבין משל ומליצה.

So too the attributes (middos), such as "compassionate" or "avenging," etc.: although in truth the supernal attributes are not at all of the same kind and category as the attributes in created beings, as explained in Iggeres HaKodesh, in the epistle beginning "To understand a parable and a figure,"

אך עכ"ז [עם כל זה] הם שייכים רק בבחינת הכלים דע"ס [דעשר ספירות] לבד וכמאמר הת"ז [התיקוני זהר] כולא לאחזאה איך מתנהג עלמא אבל לאו כו' מכל אלין מדות כלל ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] (ח"א [חלק א'] פ"ב [פרק ב'] בהג"ה [בהגהה] וח"ב [וחלק ב'] פ"ט בהג"ה [בהגהה]).

nevertheless they pertain only to the level of the vessels of the Ten Sefiros alone, as in the saying of the Tikkunei Zohar, "All [this is] to show how the world is conducted, but not, etc., any of these attributes at all." See Sefer Shel Beinonim (Part I, chapter 2, in the gloss, and Part II, chapter 9, in the gloss).

ואעפ"כ [ואף על פי כן] מתייחס כ"ז [כל זה] לו ית' ממש שהוא עצמו ית' ממש הרחמן והחסדן או הנוקם כו'

And even so, all this is truly ascribed to Him, blessed be He: that He Himself, blessed be He, is truly the Merciful One and the Kind One, or the Avenger, etc.,

ע"י התלבשות האור שהוא ית' מאיר ממנו בהכלים להחיותן והאור מתייחד עמהן דאיהו וגרמוהי חד ממש ומ"מ אין זה פועל שום שינוי והתפעלות בעצמותו ית'

through the enclothing of the light that He, blessed be He, shines forth from Himself into the vessels to give them life; and the light unites with them, for "He and His vessels are one" in the fullest sense. Even so, this effects no change whatsoever in His essence, blessed be He, nor is He affected [by it],

כי גם האור המתלבש בע"ס [בעשר ספירות] הוא רק כענין זיו והארה לבד אבל עצמותו יתʼ קדוש ומובדל כוʼ ואינו כדמיון הנשמה שהיא עצמה מתלבשת בגוף כוʼ

for the light that is enclothed in the Ten Sefiros, too, is only like a radiance and illumination, while His essence, blessed be He, is holy and separate, etc. It is not like the soul, which is itself enclothed in the body, etc.

וגדולה מזו כתב בפרדס שער עצמות וכלים פ"ד שאפילו בהאור והזיו המלובש בהכלים דע"ס [דעשר ספירות] אין בעצמות ההוא שינוי וגוון כלל לא דין

Even more than this is written in the Pardes, Sha'ar Atzmus VeKeilim (the Gate of Essence and Vessels), chapter 4: that even in the light and radiance enclothed in the vessels of the Ten Sefiros, there is in that essence no change or hue at all, neither judgment

ולא רחמים לא ימין ולא שמאל כוʼ ואע"פ [ואף על פי] שכל פעולות אלו הבאים מהרחמים והדין נשפע ונמשך מהאור דייקא. ע"י הכלים.

nor mercy, neither right nor left, etc., even though all these actions that come from mercy and judgment flow and are drawn specifically from the light, by means of the vessels.

והנה הכלים דאצילות הם ג"כ אלקות ממש ואיהו וגרמוהי חד (ועיין מזה באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה איהו וחיוהי כוʼ. ועמ"ש ע"פ ארדה נא ואראה כוʼ)

Now, the vessels of Atzilus are also truly G-dliness, and "He and His vessels are one" (see on this Iggeres HaKodesh, in the epistle beginning "He and His life-forces, etc."; and see what is written on the verse "I will go down now and see, etc.").

ואף האור המהוה כל הספירות הוא רק כמו זיו השמש אשר אינו פועל שום שינוי בעצם המאור לכן נקרא בשם אור א"ס שהוא לשון זיו והארה בעלמא.

And even the light that brings all the Sefiros into being is only like the radiance of the sun, which effects no change in the luminary itself. Therefore it is called by the name "the Infinite Light (Or Ein Sof)," "light" being a term for a mere radiance and illumination.

אך גם זאת כדי שיהיה האור א"ס יכול לבוא לידי גילוי שיתהוה מזה כל הספירות צריך להיות מקודם בחינת ממוצע בין המאציל לנאצלים ואז יוכל האור א"ס להוות ולהחיות הספירות והממוצע זהו כתר.

Yet even so, for the Infinite Light to be able to come into revelation, so that all the Sefiros come into being from it, there must first be an intermediary level between the Emanator and the emanated; then the Infinite Light can bring the Sefiros into being and give them life. The intermediary is Keser (the Crown),

שיש בו מבחינה אחרונה שבמאציל ויש בו בחינה שנקרא שרש הנאצלים. לכן לפעמים נקרא הכתר אור א"ס

for it contains [something] of the last level of the Emanator, and it contains a level called "the root of the emanated." Therefore Keser is sometimes called the Infinite Light

(דהיינו מצד בחינה האחרונה שבמאציל שיש בו שבחי' זו אינה במנין ע"ס [עשר ספירות] כלל ומצד בחינת שרש הנאצלים נמנה בע"ס [בעשר ספירות] ע"כ הוא בחינת ממוצע)

(that is, from the side of the last level of the Emanator that is in it, for this level is not counted among the Ten Sefiros at all; while from the side of the level of the root of the emanated, it is counted among the Ten Sefiros. Therefore it is an intermediary level).

כי עצמותו ומהותו של המאציל עצם א"ס אינו בגדר כל עלמין שיוכל לבוא בגילוי האור וההשפעה ממנו אף בעולם אצילות אם לא ע"י בחינת ממוצע הנ"ל

For the essence and being of the Emanator, the very essence of the Infinite One (Ein Sof), is not within the bounds of "all worlds," such that the light and influence from Him could come into revelation even in the World of Atzilus, except through the intermediary level mentioned above.

(ומה שיש להבין איך שייך לומר באין סוף בחי' אחרונה. כי לא שייך בחי' אחרונה או ראשונה רק במקום ששייך לומר ראש וסוף והיינו בע"ס [בעשר ספירות] שהחכמה נקרא ראשית ההשתלשלות כו' והמל' נקרא סופא דכל דרגין.

(As for what needs to be understood, how one can speak of a "last level" in the Infinite One: for "last" or "first" applies only where one can speak of beginning and end, that is, in the Ten Sefiros, where Chochmah is called the beginning of the chain of descending worlds (hishtalshelus), etc., and Malchus is called "the end of all levels."

משא"כ באי"ס ב"ה שאין לו קץ וראש והוא פשוט בתכלית הפשיטות מהו ענין בחי' אחרונה.

This is not so with the Infinite One, blessed be He, Who has no end and no beginning and is simple in the utmost simplicity: what does "last level" mean [there]?

והיה נראה לומר ע"פ משנ"ת [מה שנתבאר] בכמה דוכתי בפירוש מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד. דידוע הקושיא איך שייך קודם בריאת העולמות להיות בחינת שם להקב"ה ומי קראו בשמו.

It would seem [possible] to say [this] according to what has been explained in several places on the saying of our Sages, of blessed memory, "Before the world was created, there were He and His Name alone." For the question is well known: how, before the creation of the worlds, could there be a name for the Holy One, blessed be He? Who called Him by His name?

אך הענין כי התפשטות החיות הנמשך ממנו ית' להחיות כל העולמות והע"ס [והעשר ספירות] אין התפשטות והמשכה זו רק בחינת שם שהוא רק זיו והארה בעלמא ונקרא אור אין סוף אבל מהותו ועצמותו ית' הוא רם ונשא

But the matter is this: the spreading forth of the life-force drawn from Him, blessed be He, to give life to all the worlds and the Ten Sefiros—this spreading forth and drawing down is only the level of a name, which is only a mere radiance and illumination and is called the Infinite Light. But His being and essence, blessed be He, is high and exalted,

כי אני ה' לא שניתי כתיב כו'. והנה גם קודם שנברא העולם. מה שיכול להיות מתגלה ושיומשך ממנו ההארה והזיו ברצונו הפשוט זהו הנקרא בחינת שמו שהיה עד שלא נברא העולם.

for it is written, "I, Havayah, have not changed," etc. Now, even before the world was created, the fact that He can be revealed, and that illumination and radiance be drawn from Him by His simple will—this is what is called the level of His Name, which existed before the world was created.

שכח ויכולת זה נקרא בחי' שמו הכלול בעצמותו. וזהו ענין בחי' אחרונה שבמאציל וכמו שם האדם עד"מ שהוא אין ואפס ממש לגבי עצמותו כו'.

For this power and capability is called the level of His Name, included in His essence. This is the meaning of "the last level of the Emanator": like a person's name, by way of analogy, which is truly naught and nothing compared to his essence, etc.

ומבחינה זו לבד הוא שנמשך להיות עתיק וכתר האצילות כו' ויצדק מאד לקרוא זה בחינה אחרונה לפי הלשון המבואר במ"א כי לא זה הוא עיקר האלקות מה שהעולמות מתהוים ממנו ומקבלים חיותם והתהוותם מאלקותו יתי

It is from this level alone that [light] is drawn to become Atik and the Keser of Atzilus, etc. It is very fitting to call this "the last level," according to the wording explained elsewhere: for the core of G-dliness is not that the worlds come into being from Him and receive their life-force and existence from His G-dliness, blessed be He,

שהרי אתה הוא עד שלא נברא העולם ולאחר שנברא בשוה ממש. וגם אילו לא היה בורא העולמות הי' הכל שוה לפניו יתי כמו עכשיו שברא כו'. [היה]

for "You are He before the world was created, and after it was created," exactly alike. And even had He not created the worlds, all would be equal before Him, blessed be He, just as now that He has created [them], etc.

אלא מה שמחיה ומהוה העולמות זהו רק ע"י הארה לבד ממנו יתי והיא חיי החיים של כל השתלשלות העולמות אבל מהותו ועצמותו יתי הוא למעלה אין קץ מבחי' הארה זו שהיא חיי החיים של כל העולמות.

Rather, His giving life to the worlds and bringing them into being is only through a mere illumination from Him, blessed be He; it is the Life of all life of the entire chain of descending worlds. But His being and essence, blessed be He, is infinitely above this illumination, which is the Life of all life of all the worlds,

וכלא ממש חשיבי קמי' יתי ולכן נקרא הארה זו בחי' היותר אחרונה מכל האפשר באי"ס המאציל ב"ה דהנה גם בחינת זיו ואור המתפשט מן השמש [קמיה]

and they are considered as truly nothing before Him, blessed be He. Therefore this illumination is called "the very last level possible" in the Infinite One, the Emanator, blessed be He. For even with the radiance and light that spreads forth from the sun,

הנה זה פשוט שאור וזיו הזה ישנו ג"כ בגוף כדור השמש עצמו כו' ונחשב הזיו הזה לאין ואפס ממש לגבי גוף כדור השמש שהוא מקור האור והזיו הזה כו' וכמ"ש באריכות בסש"ב [בספר של בינונים])

it is obvious that this light and radiance exists also in the body of the sun's orb itself, etc., and this radiance is considered truly naught and nothing compared to the body of the sun's orb, which is the source of this light and radiance, etc., as is written at length in Sefer Shel Beinonim)

(שער היחוד והאמונה פ"ג [פרק ג']) שבהיותו כלול בשמש אין נופל עליו שם יש כלל רק שם אין ואפס

(Sha'ar HaYichud VehaEmunah, chapter 3): that while it is included in the sun, the name "existence" does not apply to it at all, only the name "naught and nothing,"

כי באמת הוא שם לאין ואפס ממש כו' ע"ש והנה זיו השמש מאיר מהשמש שלא ברצון ובחירה מהשמש.

for in truth, there it is as utter naught and nothing, etc. See there. Now, the sun's radiance shines from the sun without will or choice on the sun's part.

וכ"ש [וכל שכן] וק"ו [וקל וחומר] באלף אלפי הבדלות לאין קץ למעלה שלהיות גילוי האור הוא כשעלה ברצונו וחפצו.

How much more so, by an a fortiori argument with thousands upon thousands of distinctions without end, [is this so] Above, where the light comes to be revealed when it arose in His will and desire.

וא"כ כח זה הכלול בעצמותו הוא אין ואפס ממש לגבי מהותו ועצמותו. כמו שם האדם ממש לגבי עצמותו.

If so, this power included in His essence is truly naught and nothing compared to His being and essence, exactly like a person's name compared to his essence.

וזהו ענין עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד וז"ש [וזהו שכתוב] האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] בחינה היותר אחרונה מכל האפשר כו'.

This is the meaning of "Before the world was created, there were He and His Name alone," and this is what the Arizal said: "the very last level possible, etc."

4 והנה מדברי האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] אלו הוא הכרח וראיה גמורה למ"ש בכמה דוכתי דפירוש אור א"ס היינו האור והגילוי אבל מהותו ועצמותו הוא עד"מ בחי' המאור שהוא מקור האור כו'.

Now, these words of the Arizal are a compelling proof and conclusive evidence for what is written in several places: that "the Infinite Light (Or Ein Sof)" means the light and the revelation, whereas His being and essence is, by way of analogy, the level of the luminary, which is the source of the light, etc.

דאל"כ [דאם לא כן] מהו פי' בחינה תחתונה ושפלה מכל בחי' א"ס דקאמר האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה]. אלא ודאי דר"ל [דרוצה לומר] עד"מ האור והזיו כו'.

For otherwise, what is the meaning of "the lowest and humblest of all the levels of the Infinite One," which the Arizal says? Rather, he certainly means, by way of analogy, the light and the radiance, etc.

5 וכ"כ [וכן כתב] הרמ"ז [הרב משה זכות] בהג"ה [בהגהה] בתחלת האוצ"ח [האוצרות חיים] וז"ל [וזה לשונו] דוקא הארה מן הא"ס אבל לא מעצמותו ב"ה. וזהו המשיך ר"ל [רוצה לומר] מאורו בלבד האיר למטה עכ"ל [עד כאן לשונו].

The Ramaz, too, wrote thus in a gloss at the beginning of Otzros Chaim; these are his words: "Specifically an illumination from the Infinite One, but not from His essence, blessed be He. And this is [the meaning of] 'He drew forth': that is, from His light alone He shone below." End of quote.

גם הרמ"ע [הרב מנחם עזריה] בהקדמת ספרו יונת אלם כתב דאין סוף הוא שייך לומר על שמו יתי ולא על מהותו ועצמותו כו'.

Rabbi Menachem Azariah [of Fano], too, in the introduction to his book Yonas Elem, wrote that "Infinite" can be said of His Name, blessed be He, but not of His being and essence, etc.

אך אמנם עם היות שאמת נכון הדבר דעל האור לבד יתכן לומר מ"ש בע"ח [בעץ חיים] בחי' היותר אחרונה כו'

However, although it is true and correct that only of the light can one say what is written in Etz Chaim, "the very last level, etc.,"

מ"מ באמת פי' בחי' היותר אחרונה שבא"ס דקאמר בע"ח [בעץ חיים] אין הכוונה על כללות האור והזיו ממש.

nevertheless, in truth, the meaning of "the very last level in the Infinite One" of which Etz Chaim speaks does not refer to the light and radiance as a whole.

כ"א עוד זאת ר"ל [רוצה לומר] שבחי' היותר אחרונה שבהאור והזיו מזה נמשך להיות עתיק לאצילות וכנודע שמתחלה הי' [היה] צמצום בהאור ואח"כ נמשך רק קו וחוט לבד מהאור א"ס כו'.

Rather, it means something further: that from the very last level within the light and radiance, [light] is drawn to become Atik of Atzilus. As is known, at first there was a tzimtzum (contraction) in the light, and afterwards only a kav (line) and thread alone was drawn from the Infinite Light, etc.

6 והקו הוא נקרא בחי' אחרונה לגבי האור כו' ועמ"ש מענין זה בביאור ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב.

And the kav is called "the last level" relative to the light, etc. See what is written on this subject in the explanation on "I have seen, and behold, a menorah of gold,"

ובביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות כו' ומהקו הוא שנמשך להיות בחי' עתיק דאצילות והנה בחי' עתיק נמשך ומתלבש בא"א שהוא שרש ומקור הנאצלים.

and in the explanation on "Let them bring royal apparel, etc." It is from the kav that [light] is drawn to become the level of Atik of Atzilus; and the level of Atik is drawn into and enclothed in Arich Anpin, which is the root and source of the emanated.

7 וזהו ענין שהכתר נקרא ממוצע בין המאציל לנאצלים כו' דהיינו שכדי להיות הארת אור א"ס נמשך ומתלבש בכלים דע"ס [דעשר ספירות] דאצי' הוא על ידי שמתחלה נמשך ומתלבש בחי' תחתונה שבהאור והזיו בשרש הע"ס [העשר ספירות]

This is the meaning of Keser being called the intermediary between the Emanator and the emanated, etc. That is, for the illumination of the Infinite Light to be drawn into and enclothed in the vessels of the Ten Sefiros of Atzilus, this comes about by the lowest level of the light and radiance first being drawn into and enclothed in the root of the Ten Sefiros,

דהיינו בבחי' שבכתר הנקרא שרש הנאצלים שגבהה מעלתו לאין קץ מבחי' פרטי הע"ס [העשר ספירות] וגם כוללן יחד.

that is, in the level within Keser that is called "the root of the emanated," whose stature is infinitely higher than the level of the individual Ten Sefiros, and which also includes them all together.

ועי"ז אח"כ נמשך הארה מבחי' זו להתלבש בכל פרטי הכלים דע"ס [דעשר ספירות] לכל כלי כפי ערכו כו'. ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] פנ"א.

Through this, afterwards, illumination is drawn from this level to be enclothed in all the individual vessels of the Ten Sefiros, in each vessel according to its measure, etc. See Sefer Shel Beinonim, chapter 51.

שהמשל ונמשל הנזכר שם יובן כאן בדרך נפלאה יותר לאין קץ. (ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער שמיני פרק חמישי ולעילא מגולגלתא דיליה כו' עתיק דאצילות ומ"ש מזה בביאור ע"פ מוצאיהם למסעיהם):

The analogy and its application mentioned there will be understood here in an infinitely more wondrous way. (See Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 8, chapter 5, [on] "and above his skull, etc.," [concerning] Atik of Atzilus, and what is written on this in the explanation on "their goings forth according to their journeys.")

8 ב והנה כתיב לך ה' הגדולה והגבורה היינו שהמדות דאצילו' [דאצילות] בטלים בעצמות אור א"ס דלאו ביה מכל אינון מדות כלל וכמ"כ [וכמו כן] בחי' מלכות דאצי' היא בטילה ומיוחדת באו"ס ב"ה כמ"ש לך ה' הממלכה.

2. Now, it is written, "Yours, Havayah, are the greatness and the might": that is, the attributes (middos) of Atzilus are nullified in the essence of the Infinite Light, for "none of these attributes is in Him at all." Likewise, the level of Malchus of Atzilus is nullified and united with the Infinite One, blessed be He, as it is written, "Yours, Havayah, is the kingdom."

9 וכנודע דבאצי' איהו וגרמוהי חד אפילו בבחי' הכלים. משא"כ עולם הבריאה הוא בחי' יש מאין שהנברא הוא יש ודבר נפרד ואפילו הכלים דע"ס [דעשר ספירות] דבי"ע הם נבראים ולאו איהו וגרמוהי חד בהון.

As is known, in Atzilus "He and His vessels are one," even at the level of the vessels. This is not so with the World of Beriah, which is at the level of something from nothing: the created being is a "something" and a separate entity, and even the vessels of the Ten Sefiros of Beriah, Yetzirah and Asiyah are created beings, and "He and His vessels are one" does not apply to them.

10 ולכן כדי להיות ההמשכה מע"ס [מעשר ספירות] דאצילות בע"ס [בעשר ספירות] דבי"ע הוא ג"כ ע"י בחי' ממוצע שבחינת מלכות דאצילות נעשית עתיק לבריאה. ופי' בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ד שמתלבשת בכתר דבריאה דהיינו באי"א דבריאה.

Therefore, for there to be a drawing down from the Ten Sefiros of Atzilus into the Ten Sefiros of Beriah, Yetzirah and Asiyah, this too is through an intermediary level: the level of Malchus of Atzilus becomes Atik for Beriah. Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, chapter 4, explains that it is enclothed in the Keser of Beriah, that is, in Arich Anpin of Beriah.

ולכן זהו בחי' ממוצע בין אצילות לבריאה וכנ"ל בענין הכתר דאצי' כו' ונמצא יש בבחינת מלכות דאצילות ב' בחינות.

Therefore this is the intermediary level between Atzilus and Beriah, as [explained] above regarding the Keser of Atzilus, etc. It follows that in the level of Malchus of Atzilus there are two levels.

הא' הוא בהיותה באצילות קודם שיורדת להיות עתיק לבריאה אשר באצילות הוא בחי' היחוד באור א"ס לך ה' הממלכה.

The first is while it is in Atzilus, before it descends to become Atik for Beriah; in Atzilus it is the level of union with the Infinite Light: "Yours, Havayah, is the kingdom."

הב' כשנמשכת מאצילות ומתלבשת בבריאה להיות עתיק לבריאה וזהו בחי' מלך מלך וימלוך שאז נעשית מקור להתהוות הזמן עבר הוה ועתיד משא"כ באצי' אין שייך בחי' זו שהוא היה הוה ויהיה ברגע א'.

The second is when it is drawn from Atzilus and enclothed in Beriah, to become Atik for Beriah. This is the level of "[He] is King, [He] was King, and [He] will reign," for then it becomes the source for the coming into being of time—past, present and future. This is not so in Atzilus, where this level does not apply, for [there] "He was, is and will be" in a single moment.

11 והנה כשיורדת המל' בבריאה נקראת בלשון הגמרא והתרגום אונקלוס בשם שכינה ששוכן בהיכל קדשי קדשים שהיה שורה שם בחי' אלקות כמבואר בסש"ב פנ"ג [בספר של בינונים] [פרק נ"ג] ושם [בהיכל ק"ק [קדש הקדשים] דבי"ע

Now, when Malchus descends into Beriah, it is called, in the language of the Gemara and of Targum Onkelos, by the name Shechinah, [meaning] that which dwells in the chamber of the Holy of Holies, where the level of G-dliness used to rest, as explained in Sefer Shel Beinonim, chapter 53. There [in the chamber of the Holy of Holies of Beriah, Yetzirah and Asiyah,

וכן בהיכל ק"ק [קדש הקדשים] שבבהמ"ק [שבבית המקדש]] שייך לשון שכינה משא"כ בהיותה באצי' לא שייך לשון שכינה מאחר שמיוחדת שם באור א"ס בתכלית היחוד ואינה מתלבשת ושורה במקור הנבראים עדיין.

and likewise in the chamber of the Holy of Holies in the Holy Temple] the term Shechinah applies. This is not so when it is in Atzilus: there the term Shechinah does not apply, since there it is united with the Infinite Light (Or Ein Sof) in the utmost unity and is not yet enclothed and dwelling in the source of the created beings.

רק כשנעשית בחי' עתיק לבריאה ומתלבשת באי"א דבריאה. שהוא שרש ע"ס [עשר ספירות] דבריאה. ובריאה הוא נבראים.

Only when it becomes the level of Atik for Beriah and is enclothed in Arich Anpin of Beriah—which is the root of the Ten Sefiros of Beriah, and Beriah is created beings—

ושורה שם התגלות אלקות שייך לשון שכינה שבחינת מלכותו ית' שבאצילות שבה מלובש הקו מאור א"ס ב"ה שוכנת בתוך בריאה

and a revelation of G-dliness dwells there, does the term Shechinah apply: for the level of His Malchus, blessed be He, in Atzilus, in which the kav from the Infinite Light, blessed be He, is enclothed, dwells within Beriah.

(וכמ"ש בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך שכינה שמשכנת בעולם התחתון כל האצילות העליון כו' ע"ש וע"ז נאמר ושכנתי בתוכם כו' לשכנו תדרשו כו'.

(As is written in the Pardes, in Erchei HaKinuyim, under the entry "Shechinah," that it causes the entire supernal Atzilus to dwell in the lower world, etc.; see there. Of this it is said, "that I may dwell in their midst, etc.," [and] "to His dwelling shall you seek, etc."

ועפ"ז [ועל פי זה] יתבאר מ"ש המגיד להבית יוסף בענין פי' שכינתא הביאו השל"ה [השני לוחות הברית] בסוף ההקדמה בד"ה ולשלימות ענין זה אעתיק דעת דברי המגיד כו' עד ועליה רמז הרמב"ן [הרבי משה בן נחמן] במ"ש

On this basis one can explain what the Maggid said to the Beis Yosef about the meaning of "Shechinta," which the Shelah brought at the end of [his] introduction, in the passage beginning "To complete this matter I will copy the view of the words of the Maggid, etc.," up to: "And the Ramban alluded to it in what he wrote,

כי היא עמהם באחדות ולא באצילות ורבים נבוכו בפי' דבריו אמנם לפי' המגיד מבואר היטב כי שכינתא מטרוניתא היא עם י"ס [י' ספירות] עילאין באחדות א' כו' ואינה עמהם באצילות כו' עכ"ל [עד כאן לשונו] השל"ה [השני לוחות הברית].

'that she is with them in oneness but not in Atzilus (emanation)'; and many were perplexed in explaining his words. However, according to the Maggid's explanation it is well explained, that the Shechinta, the Matronita, is with the ten supernal Sefiros in a single oneness, etc., but is not with them in Atzilus, etc." End of the Shelah's words.

אשר לכאורה הוא נגד המבואר בכהאריז"ל [בכתבי האריז"ל] דשכינתא היא מל' דאצילות. ולפמ"ש [ולפי מה שכתוב] א"ש [אתי שפיר] דכוונתו הוא ג"כ כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] בשם האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שהמלכות דאצי' יש בה ב' בחי' הא' מה שהיא מיוחדת בע"ס [בעשר ספירות] דאצי' והב' מה שנעשית עתיק לבריאה.

This seems, on the face of it, to contradict what is explained in the writings of the Arizal, that the Shechinta is Malchus of Atzilus. But according to what has been written [here], it is well [resolved]: his intention, too, is as written above in the name of the Arizal, that Malchus of Atzilus has two levels: the first, as it is united with the Ten Sefiros of Atzilus; and the second, as it becomes Atik for Beriah.

ושכינתא נקרא הבחי' השנית שבמל' דוקא. מיהו ע"פ שיר השירים נתבאר לעיל בחינת שכינתא עילאה והיינו בחי' בינה ופי' הטעם בפרדס שם מפני שמשכנת ג' ראשונות על שבע ספירות הבנין.

And Shechinta is the name specifically of the second level in Malchus. However, [in the discourse] on "The Song of Songs," the level of the supernal Shechinah was explained above, namely the level of Binah, and the Pardes there explains the reason: because it causes the first three [Sefiros] to dwell upon the seven Sefiros of the structure.

וכמ"כ [וכמו כן] י"ל [יש לומר] דהבחי' מל' כמו שהיא באצי' נק' כן עיין בזהר הרקיע ר"פ בראשית ובספר אשל אברהם שם גבי כשושנה כו' כן רעיתי כו'.

Likewise one may say that the level of Malchus as it is in Atzilus is also called so. See the Zohar HaRakia at the beginning of Parshas Bereishis, and the book Eshel Avraham there, on "As a rose, etc., so is My beloved, etc."

והנה בליקוטי הש"ס [הששה סדרים] להאריז"ל [להאר"י זכרונו לברכה] בד"ה דע משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] לכי ומעטי את עצמך משמע ג"כ כמ"ש המגיד להרב"י [להרב בית יוסף] ע"ש במ"ש ולבחינה זו נאמר לכי ומעטי את עצמך כו' כי המלכות דאצילות אינו יורדת למטה כו' ע"ש.

Now, in Likkutei HaShas of the Arizal, in the passage beginning "Know that from what our Sages, of blessed memory, said, 'Go and diminish yourself,'" it is also implied as the Maggid said to the Beis Yosef. See there, where it says, "And of this level it was said, 'Go and diminish yourself, etc.,' for Malchus of Atzilus does not descend below, etc." See there.

ובע"ח [ובעץ חיים] שער מ"ז רפ"ה כ' [כתב] והנה סוד ע"י [עתיק יומין] דבריאה הוא סוד נקודת מלכות דאצי' שאמר לה הקב"ה לכי ומעטי והוי ראש לשועלים כי זו היא ראש לכל הבריאה והוא סוד ע"י [עתיק יומין] דבריאה עכ"ל [עד כאן לשונו] וע"ש ג"כ שמ"א ספ"ב [סוף פרק ב'].

And in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 47, beginning of chapter 5, it is written: "Now, the secret of Atik Yomin of Beriah is the secret of the point of Malchus of Atzilus, to which the Holy One, blessed be He, said, 'Go and diminish yourself, and be a head to foxes,' for this is the head of all of Beriah, and it is the secret of Atik Yomin of Beriah." End of quote. See there also, Sha'ar (Gate) 41, end of chapter 2,

ובשער מ"ז פ"א. והנה כל דבר שבקדושה עושה רושם במקומו אע"פ [אף על פי] שנסתלק משם ותמיד נשארה נקודה זו בראש הבריאה כו' ע"ש)

and Sha'ar (Gate) 47, chapter 1. Now, every holy thing leaves an impression in its place even though it has departed from there, and this point always remained at the head of Beriah, etc. See there.)

(ועיין בפרדס שער המציאות פ"א ועיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר ר"פ יתרו דס"ז ע"ב גבי אית מלך לתתא כו'):

(And see the Pardes, Sha'ar HaMetzius, chapter 1; and see the commentary of the Ramaz on the Zohar, at the beginning of Parshas Yisro, folio 67b, on "There is a King below, etc.").

12 והנה כמ"כ [כמו כן] בנשמות יש ב' בחי' כי הנה הנשמות שרשן הוא מבחי' פנימית הכלים דאצי'. והגם שהנשמה היא בעל גבול.

Likewise, in souls there are two levels. For the root of the souls is from the level of the inner dimension of the vessels of Atzilus. And although the soul is a limited being,

אך כי הנה ענין אורות וכלים דאצי' האורות הם א"ס אבל הכלים הם בבחי' גבול ותכלית (וכמבואר באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה איהו וחיוהי)

[this is] **because, regarding the lights and vessels of Atzilus, the lights are infinite but the vessels are in a state of limit and finitude (as explained in Iggeres HaKodesh, in the epistle beginning "He and His life-forces").**

ועז"א [ועל זה אמר] שיעור קומה של יוצר בראשית רל"ו אלפים רבבות פרסאות כו' ולכן בענין גילוי ההארה מע"ס [מעשר ספירות] יש כמה בחינות שונות פעמים האור גובר על הכלי.

Of this it is said, "The measure of the stature of the Creator of the beginning is two hundred thirty-six thousand myriads of parsangs, etc." Therefore, regarding the revelation of the illumination from the Ten Sefiros, there are several different modes: sometimes the light prevails over the vessel,

ואז הגילוי בבחי' ע"ס [עשר ספירות] ופעמים הכלי גובר כו' והנשמות נמשכו מפנימית הכלים לכן הם בבחי' גבול.

and then the revelation is at the level of the Ten Sefiros; and sometimes the vessel prevails, etc. And the souls were drawn from the inner dimension of the vessels; therefore they are in a state of limitation,

שהכלים מגבילים האור. ולכן שייך להקרא בשם נשמה וגם שהנשמה קטנה הרבה מהכלים עצמן וכטפה מים כו'.

for the vessels limit the light. Therefore the name "neshamah" (soul) can apply [to them]; and also, the soul is much smaller than the vessels themselves, like a drop of water, etc.

13 והנה בעוד הנשמות למעלה נק' אחים ורעים לז"א ואח"כ נמשכים ע"י יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] להיות בבחי' עיבור במל' דאצילות

Now, while the souls are above, they are called "brothers and friends" of Z'eir Anpin. Afterwards they are drawn, through the union of Z'eir Anpin and Nukva, to be in a state of gestation (ibbur) in Malchus of Atzilus.

וזהו מאמר אליהו חי ה' אשר עמדתי לפניו ואז נקרא בנות ירושלים לפי שכשהנשמה עומדת שם היא בתכלית היחוד וביטול באור א"ס שקודם הפרסא מעין ביטול הכלים דע"ס [דעשר ספירות] עצמן דאיהו וגרמוהי חד.

This is the saying of Eliyahu, "As Havayah lives, before Whom I have stood." Then they are called "daughters of Jerusalem," because when the soul stands there, it is in the utmost unity and self-nullification (bittul) in the Infinite Light (Or Ein Sof) that is before the partition (parsa), akin to the nullification of the vessels of the Ten Sefiros themselves, for "He and His vessels are one."

(ועמ"ש בפ' יתרו בביאור דזכור את יום השבת כו' וע"פ ושמתי כדכד) וזהו פי' [פירוש] בנות ירושלים שיכולים לקבל בחי' יראה שבמלכות בשלימות וזהו בחי' נשמה שנתת בי טהורה היא

(See what is written in Parshas Yisro in the explanation of "Remember the Shabbos day, etc.," and on "I will make [your windows] of kadkod.") This is the explanation of "daughters of Jerusalem": that they are able to receive the level of awe (yirah) that is in Malchus in completeness. And this is the level of "The soul that You have placed within me is pure,"

דהיינו בעודה באצי' כנ"ל ואח"כ אתה בראתה היינו כשיורדת הנשמה לבריאה וידוע שבין אצי' לבריאה יש פרסא הנקרא בלשון הגמרא פרגוד כדי שיוכל להיות בחי' נברא.

that is, while it is in Atzilus, as above; and afterwards, "You created it," that is, when the soul descends to Beriah. It is known that between Atzilus and Beriah there is a partition, called in the language of the Gemara a "curtain" (pargod), so that there can be the level of a created being.

נמצא כמו שבבחי' מל' יש ב' בחי'. הא' היותה באצילות. הב' מה ששוכנת בהיכל קדשי קדשים דבי"ע ונעשי' [ונעשית / ונעשים] עתיק דבריאה כנ"ל כמ"כ [כמו כן] בהנשמות שנמשכין מפנימי' [מפנימיות / מפנימית] הכלים דמל' יש ג"כ ב' בחי' עד"ז.

It follows that just as in the level of Malchus there are two levels—the first, its being in Atzilus; the second, its dwelling in the chamber of the Holy of Holies of Beriah, Yetzirah and Asiyah and becoming Atik of Beriah, as above—so too in the souls, which are drawn from the inner dimension of the vessels of Malchus, there are likewise two levels in this manner.

וזהו ענין טהורה היא אתה בראתה כו' והנה בירידת הנשמה בבי"ע (וכן בבחי' מל') אז נקראת כלה לשון כלתה נפשי.

This is the meaning of "It is pure; You created it, etc." Now, with the soul's descent into Beriah, Yetzirah and Asiyah (and likewise with the level of Malchus), it is then called kallah (bride), a term related to "my soul pines (kalsah)."

וכמ"ש באדר"ז [באדרא זוטא] (דף ר"צ ע"ב) כדין אקרי כלה כו' והיינו דלפי שירדה בבריאה שהוא בעל גבול

As is written in the Idra Zuta (folio 290b), "Then she is called kallah, etc." That is: because it descended into Beriah, which is limited

(משא"כ באצי' הרי האורות הם בחי' א"ס) ע"כ כלתה נפשה מתי אבוא ואראה התגלות אור א"ס.

(which is not so in Atzilus, where the lights are at the level of the Infinite), therefore her soul pines: "When shall I come and see" the revelation of the Infinite Light?

כי בבריאה ההתגלות הוא בבחי' גבול וצמצום וע"י הפרסא. שלכן המלאכים אומרים ג' פעמים קדוש. שבכל ד' שעות אומר קדוש מחדש.

For in Beriah the revelation is in a mode of limitation and contraction, and through the partition. This is why the angels say "Holy" three times: every four hours [the angel] says "Holy" anew,

כי ההשגה וההשפעה הנמשך לו הוא בגבול ונמשך לו ההתפעלות מזה ד' שעות עד שאח"כ אומר עוד קדוש כו'.

because the comprehension and influx drawn to him is limited, and the stirring it produces in him lasts four hours, until afterwards he says "Holy" again, etc.

שאילו היה נמשך לו התגלות ההשגה מבחי' מלכות יותר היה מתבטל ממציאותו וכמאמר הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהן ושרפן.

For were a greater revelation of comprehension drawn to him from the level of Malchus, he would be nullified out of existence, as in the saying, "The Holy One, blessed be He, stretched out His little finger among them and burned them."

14 ולכן הנשמה שהיא שם בבחי' בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] אז הכלות הנפש לבוא מבחי' בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] להתגלות בלתי בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] הוא התשוקה בהתגלות וכלות הנפש יתירה מתי אבוא וארא כי עדיין לא בא וזהו זכרו את ה' מרחוק.

Therefore the soul that is there in a state of limitation—its pining to come from the state of limitation to a revelation without limitation is then a longing in revelation and an intense pining of the soul: "When shall I come and see," for it has not yet come. And this is "Remember Havayah from afar."

15 וע"כ נקרא כלה. אבל הנשמות העומדים בבחי' אצי' נקראו אחותי שאין האהבה ברשפי אש ע"ד בחי' כלה כ"א אהבה בהסתר ובבחי' ביטול ושם נאמר בתולות אחריה רעותיה כו'

Therefore it is called kallah. But the souls that stand at the level of Atzilus are called "my sister," for [their] love is not with fiery flashes in the manner of the level of kallah, but a hidden love, in a state of self-nullification. And there it is said, "Maidens, her companions, following after her, etc.,

בהיכלי מלך שעומדים שם בהיכלות דאצילות ומקבלים בחי' יראה שבשם בשלימות ולכן נק' בנות ירושלים ואע"פ [ואף על פי]

in the King's chambers," for they stand there in the chambers of Atzilus and receive the level of awe that is there in completeness. Therefore they are called "daughters of Jerusalem." And although

שהם שם ג"כ בבחי' בעל גבול כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] שהנשמות נמשכים מפנימי' [מפנימיות / מפנימית] הכלים מ"מ שם איהו וחיוהי וגרמוהי חד והאור הוא בבחי' א"ס.

they too are there in a limited state, as explained above, that the souls are drawn from the inner dimension of the vessels, nevertheless there "He and His life-forces and His vessels are one," and the light is at the level of the Infinite.

16 ולכן עכ"פ [על כל פנים] הם בטלים בתכלית הביטול לאור א"ס קודם הפרגוד. משא"כ בבריאה ולכן נק' כלה

Therefore, at any rate, they are nullified in the utmost self-nullification to the Infinite Light before the curtain. This is not so in Beriah; therefore [there] it is called kallah.

ונמצא א"כ ירידה וריחוק זה גורם עלייה יתירה שעי"ז נעשים בבחי' כלה ואז דווקא הקב"ה נקרא אצלם בשם חתן וכמ"ש ביום חתונתו זו מ"ת [מתן תורה].

It follows, then, that this descent and distance cause an additional ascent, for through it they come to be at the level of kallah, and then specifically the Holy One, blessed be He, is called, in relation to them, by the name chasan (bridegroom), as it is written, "on the day of his wedding"—this is the Giving of the Torah.

כי נובלות חכמה שלמעלה תורה וכמשל הטפה גשמיות שיורדת ונמשכ' [ונמשכת] מהמוח ממש וע"י ירידת' בהשתלשלו' [בהשתלשלות] דרך חוט השדרה נתגשמה ונעשה טפה גשמיות ומ"מ יש בה

For "the Torah is the fallen fruit of the supernal wisdom," like the analogy of the physical drop that descends and is drawn from the brain itself, and through its descent in stages by way of the spinal cord it became physical and turned into a physical drop; and nevertheless there is in it

מכח המוחין ועצמיותם ממש להוליד בדומה לו כמ"כ [כמו כן] התורה נמשכה מבחי' חכים ולא בחכמה ידיעא ונשתלשלה למטה עד שיוכל להיות מלובשת בגשמיות וע"כ נקרא נובלות

of the power of the intellect (mochin) and their very essence, to beget [one] like itself. So too, the Torah was drawn from the level of "wise, but not with a known wisdom," and descended in stages below until it could be enclothed in physicality; therefore it is called "fallen fruit."

(ועמ"ש בד"ה ושבתה הארץ בענין זריעת הגרעין כו' ומ"ש במ"א ע"פ המאמר בזוהר בפ' בראשית דכ"ז אעשה לו עזר דא משנה) וכמו הטפה שנתגשמה כו' ונקלטת בבחינת כלה היינו בנשמות ישראל שלומדים התורה בעוה"ז

(See what is written in the discourse beginning "The land shall rest" on the sowing of the seed, etc., and what is written elsewhere on the statement in the Zohar, Parshas Bereishis, folio 27, "'I will make him a helpmate'—this is the Mishnah.") And like the drop that became physical, etc., and is taken in by the level of kallah—that is, by the souls of Israel who study the Torah in this world.

לכן הנשמות קודם שנבראים בעודם בבחינת עיבור במל' דאצילות מלמדים אותה כל התורה ואח"כ בא מלאך וסטרו כו'

Therefore, before the souls are created, while they are still in a state of gestation in Malchus of Atzilus, they teach [the soul] the entire Torah, and afterwards an angel comes and strikes him, etc.,

כדי שע"י יגיעתו יחזור ללימודו שהוא קליטת הטפה עד"מ שהוא התורה כמו שהיא למטה ולכן ביום חתונתו זו מ"ת [מתן תורה]

so that through his toil he will return to his learning, which is, by way of analogy, the taking in of the drop, that is, the Torah as it is below. Therefore, "on the day of his wedding"—this is the Giving of the Torah,

כי בחינת התגלות התורה וירידתה למטה הוא בחינת חתן חות דרגא לבוא בהתגלות התורה מחכמה עילאה עד שנקלטת בבחינת כלה.

for the level of the revelation of the Torah and its descent below is the level of chasan, [as in] chos darga, "descending a level," to come into the revelation of the Torah from the supernal wisdom until it is taken in by the level of kallah.

17 ולכן בשיר השירים נזכר הכל בלשון חתן וכלה וגם בלשון דודי. שכמו שהוא בכל נשמה בפרט שבירידתה בבי"ע דוקא נקרא כלה כך הוא בבחינת מל' שבירידתה להיות עתיק לבריאה אז דוקא נקרא בשם כלה.

Therefore in the Song of Songs everything is spoken of in terms of chasan and kallah, and also in terms of "my beloved." For just as with every individual soul, it is specifically in its descent into Beriah, Yetzirah and Asiyah that it is called kallah, so it is with the level of Malchus: specifically in its descent to become Atik for Beriah is it then called by the name kallah.

18 ופי' כלה כל ה' היינו כל ר"ל [רוצה לומר] בחי' כלליות מכל המדות כי ע"ס [עשר ספירות] דמל' נמשכים מעשר מלכיות דע"ס [דעשר ספירות] דאצילות ממל' שבכתר נעשה כתר שבמל' כו' וההי' הוא בחינת התגלות ועמ"ש ע"פ עיני כל אליך ישברו כו'.

And the meaning of kallah is kol hei: kol ("all") means the level of the inclusion of all the attributes (middos), for the Ten Sefiros of Malchus are drawn from the ten [aspects of] Malchus of the Ten Sefiros of Atzilus—from the Malchus of Keser comes the Keser of Malchus, etc.—and the hei is the level of revelation. And see what is written on the verse "The eyes of all look to You, etc."

19 וזהו פי' שחורה אני ונאוה שמקור נש"י [נשמות ישראל] שבבריאה שהיא בחי' המל' כשנקרא שכינה כנ"ל אומרת לבנות ירושלים היינו הנשמות שבאצילות שחורה אני מחמת הירידה בבחינת בעל גבול.

This is the meaning of "I am black, yet comely": the source of the souls of Israel that is in Beriah, which is the level of Malchus when it is called Shechinah, as above, says to the "daughters of Jerusalem," that is, to the souls that are in Atzilus, "I am black," because of the descent into a state of limitation.

אעפ"כ [אף על פי כן] ונאוה שע"י יש התגלות יותר מכמו שהיתה בבחינת בנות ירושלים שהיתה הנשמה אז בהיכלות דאצילות

Even so, "[I am] comely," for through this there is a greater revelation than there was in the state of "daughters of Jerusalem," when the soul was then in the chambers of Atzilus.

וזהו הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע בא יבוא ברנה נושא אלומותיו וכמ"ש הפי' בזה בד"ה שובה ישראל ע"ש

This is [the meaning of] "He goes along weeping, carrying the bag of seed; he will surely come back with joyful song, carrying his sheaves," as the explanation of this is written in the discourse beginning "Return, O Israel"; see there.

(והטעם כנ"ל שאז דייקא נעשית בבחינת כלה והקב"ה נקרא אצלה בחינת חתן דהיינו המשכת התורה מעצמיות ח"ע [חכמה עילאה] יותר גבוה בשרשה מההשגות שהיה להן בהיכלות דאצילות וכמ"ש בפ' לך לך בד"ה ענין לך לך בענין נובלות חכמה שלמעלה תורה כו' ע"ש.

(The reason is as above: that specifically then it comes to be at the level of kallah, and the Holy One, blessed be He, is called, in relation to her, the level of chasan—that is, the drawing down of the Torah from the very essence of the supernal Chochmah, which is higher in its root than the comprehensions they had in the chambers of Atzilus—as is written in Parshas Lech Lecha, in the discourse beginning "The matter of 'Go forth,'" on "The Torah is the fallen fruit of supernal wisdom, etc." See there.

ובזה יובן מ"ש המגיד להבי"י [להבית יוסף] הובא בשל"ה [בשני לוחות הברית] שם שכל מה שנאמר בענין יחוד תפארת ומלכות הכל הוא בבחינת הארתם בנרתק שלהם דהיינו בבחינת מל' הנקרא שכינתא. והיינו כמ"ש כאן שאזי דייקא נקרא כלה כו' וכדלעיל.

This will explain what the Maggid said to the Beis Yosef, cited in the Shelah there: that everything said about the union of Tiferes and Malchus is all in terms of their illumination within their sheath, that is, in the level of Malchus that is called Shechinta. This is as written here, that specifically then it is called kallah, etc., as above.

והטעם לזה דלכאורה אינו מובן הרי המל' כמו שהיא באצילות היא בחי' עליונה יותר הרבה כנ"ל ולמה א"כ ענין היחוד דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] שנקרא יחוד קב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה שהוא המשכת סוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] שהוא בחינה והמשכה היותר עליונה

The reason for this—for at first glance it is not understood: Malchus as it is in Atzilus is a far higher level, as above. Why then should the union of Z'eir Anpin and Nukva, which is called the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah—which is the drawing down of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) into the light that fills all worlds (memalei kol almin), the highest level and drawing down—

יהיה כל זה נמשך דייקא בבחינת כלה שהוא המלי שירדה לבריאה כו' אלא שהיא עולה באצילות ומתייחדת שם עם ז"א פב"פ [פנים בפנים] עיין בע"ח [בעץ חיים] שמ"ז פ"א ובפע"ח [ובפרי עץ חיים] בכוונות ק"ש [קריאת שמע] ושמ"ע [ושמונה עשרה]. ועיין בזהר בראשית) (דמ"ט סע"א [סוף עמוד א]).

all be drawn specifically in the level of kallah, which is Malchus that descended into Beriah, etc., except that she ascends into Atzilus and unites there with Z'eir Anpin face to face? See Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 47, chapter 1, and Pri Etz Chaim, on the intentions of the Shema and the Shemoneh Esreh. And see the Zohar, Bereishis) (folio 49, end of side a).

אמנם הענין יובן בהקדים מ"ש במ"א אשר צריך להבין בענין היחודים העליונים למה כינו אותן בזהר וע"כ בלשון זיווג גשמי ונקרא זיווג ז"א ונוקבא וכיוצא.

However, the matter will be understood by first introducing what is written elsewhere: that one needs to understand, regarding the supernal unions, why they are described in the Zohar and Etz Chaim in the language of physical coupling, and called the coupling of Z'eir Anpin and Nukva, and the like.

והרי עיקר ענין פי' הזיווג והיחוד אינו אלא שפע וגילוי האור מן המשפיע למקבל.

After all, the essential meaning of coupling and union is nothing but the flow and revelation of light from the giver to the receiver.

א"כ לכאורה יותר היה נראה להמשיל ענין השפעה זו עד"מ משפע הרב לתלמיד או מהשפעת העשיר לעני צדקה כו' ולמה הוצרכו להלבישו במשל גשמי מאד.

If so, at first glance it would seem more fitting to compare this bestowal, by way of analogy, to the influence of a teacher on a student, or to a rich man's giving charity to a poor man, etc. Why did they need to clothe it in a very physical analogy?

אך הענין הוא שיש הפרש גדול בין שפע הרב לתלמיד ובין יחוד דכר ונוקבא כי בשפע הרב לתלמיד אין כאן רק השפעה מהרב לבד והתלמיד הוא טפל לגמרי שאינו

But the matter is that there is a great difference between the influence of a teacher on a student and the union of male and female. For in the influence of a teacher on a student there is nothing but bestowal from the teacher alone, and the student is entirely secondary, being

אלא בחינת מקבל לבד משא"כ ביחוד דכר ונוקבא הרי האשה ג"כ מזרעת אודם שממנו בשר כו' וכמ"ש אשה כי תזריע וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] אשה מזרעת תחלה יולדת זכר כו'

only at the level of a recipient alone. This is not so with the union of male and female: the woman too emits seed, the red, from which comes flesh, etc., as it is written, "When a woman emits seed," and our Sages, of blessed memory, said, "If the woman emits seed first, she gives birth to a male, etc."

ואדרבה עיקר הווית הולד הוא מזרע הנקבה רק שמ"מ נקרא הנקבה בחינת מקבל כי זרע הנקבה אין בה כח להקפיא ולהתרקם ממנו הולד רק ע"י זרע הזכר

On the contrary, the main formation of the child is from the female's seed; it is only that the female is nevertheless called the recipient, because the female's seed has no power to congeal so that the child be formed from it, except through the male's seed,

וכמו החלב שנקפא להיות גבינה ע"י שנותנים בו קיבה וכה"ג [וכהאי גוונא] וז"ש [וזהו שכתוב] כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני כו'

like milk that congeals into cheese when rennet is put into it, and the like. This is what is written, "You poured me out like milk and curdled me like cheese, etc."

והנה למעלה ביחוד העליון הוא ג"כ בחינת מ"ן [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] עם היות שבחינת המ"ד [המיין דוכרין] הוא המשכת חכמה עילאה שבתוכה מלובש אור א"ס ב"ה.

Now, above, in the supernal union, there are also the levels of "feminine waters" (mayin nukvin) and "masculine waters" (mayin duchrin). Although the level of the masculine waters is the drawing down of the supernal Chochmah, within which the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is enclothed,

אך זהו על ידי העלאת מ"ן [מיין נוקבין] שהוא בירורי רפ"ח ניצוצים על ידי שהאדם מתפלל באהוי"ר [באהבה ויראה] בכח האכילה ושתיה שהוא בירורי ק"נ [קליפת נוגה]

this comes about through the raising of the feminine waters, which are the refinements of the 288 sparks, through a person praying with love and awe by the strength of [his] eating and drinking, which is the refinement of kelipas nogah,

וכן צמר דציצית וקלף דתפילין כו' וזהו ענין מ"ן [מיין נוקבין] דנוקבא שהמלכות דאצילות מתלבשת בבי"ע לברר הרפ"ח ניצוצים כו'.

and likewise the wool of tzitzis and the parchment of tefillin, etc. This is the meaning of the feminine waters of Nukva: that Malchus of Atzilus is enclothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah to refine the 288 sparks, etc.

20 והנה שרש המ"ן [המיין נוקבין] גבוה מאד לפי שהיא מעולם התהו מלפני מלוך מלך כו'. אלא שמ"מ המ"ד [המיין דוכרין] הוא המברר המ"ן [המיין נוקבין] כו'

Now, the root of the feminine waters is very high, for it is from the World of Tohu, "before any king reigned, etc." Yet nevertheless, the masculine waters are what refine the feminine waters, etc.;

אבל אחר הבירור עולה בס"ג [בשם ס"ג] שלמעלה ממ"ד [מממיין דוכרין] דמ"ה [דשם מ"ה] וכנודע מענין אשת חיל עטרת בעלה. ולכן הוכרחו להמשיל יחוד העליון לזיווג דכר ונוקבא דייקא אע"פ [אף על פי] שהוא משל גשמי מאד.

but after the refinement, it ascends into [the Name] Sag, which is above the masculine waters of [the Name] Mah, as is known regarding "A woman of valor is the crown of her husband." Therefore they were compelled to compare the supernal union specifically to the coupling of male and female, even though it is a very physical analogy.

(ועמ"ש סד"ה קול דודי בענין מקפץ על הגבעות כו' ובביאור ע"פ אז ישיר ישראל כו' עלי באר כו') ועפ"ז [ועל פי זה] יובן הטעם דהיחוד עליון הוא דייקא בבחינת שכינתא שהיא המל' שיורדת בבריאה כו'

(See what is written at the end of the discourse beginning "The voice of my beloved" on "leaping over the hills, etc.," and in the explanation on "Then Israel sang, etc., 'Spring up, O well, etc.'") On this basis one will understand the reason that the supernal union is specifically in the level of Shechinta, which is Malchus that descends into Beriah, etc.:

כי עיקר בירור הרפ"ח ניצוצים הוא בבי"ע משא"כ באצילות לא יגורך רע כתיב ובירידתה לבריאה היא מבררת המ"ן [המיין נוקבין] ועי"ז דוקא נעשה היחוד העליון

for the main refinement of the 288 sparks is in Beriah, Yetzirah and Asiyah, whereas of Atzilus it is written, "Evil shall not dwell with You." And in her descent to Beriah she refines the feminine waters, and specifically through this the supernal union takes place;

והיינו שהיא עולה באצילות פב"פ [פנים בפנים] עם ז"א כו' ומ"מ הענין הוא ע"ד מ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' כי תשא (בדף קפ"ט ע"ב) ודע

that is, she ascends into Atzilus, face to face with Z'eir Anpin, etc. Nevertheless, the matter is along the lines of what the Ramaz wrote in Parshas Ki Sisa (folio 189b): "Know

כי שושנה העליונה היא מלכות דאצילות הנקרא רעיתי וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] מפרנסתי מפני שכל הבירורים המתעלים מלמטה ע"י מלכות התחתונה עולים עד מל' דאצילות

that the upper rose is Malchus of Atzilus, which is called 'My beloved' (rayasi), and our Sages, of blessed memory, said, '[read] she who sustains Me (mefarnesasi),' because all the refinements that are elevated from below by the lower Malchus ascend up to Malchus of Atzilus,

והיא מעלה מ"ן [מיין נוקבין] לבעלה וע"י"כ [ועל ידי כך] יורד השפע לעולמות עכ"ל [עד כאן לשונו] ועיין מ"ש סד"ה מזמור שיר חנוכת הבית בענין אבן מאסו הבונים כו' ועמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' כי תצא (דרע"ו) ד"ה ואיהו גדיל לה ומזה נלמוד כו' ע"ש.

and she raises feminine waters to her Husband, and through this the bounty descends to the worlds." End of quote. And see what is written at the end of the discourse beginning "A psalm, a song of the dedication of the House," on "The stone the builders rejected, etc."; and see what the Ramaz wrote in Parshas Ki Seitzei (folio 276), in the passage beginning "And He makes her grow, and from this we learn, etc." See there.

ובפ' פנחס (דרט"ו ב') לאה ורחל נעשים אחד וכ"כ [וכן כתב] עוד ר"פ תרומה (דקכ"ו ע"ב) גבי מי זאת כו'

And in Parshas Pinchas (folio 215b): Leah and Rachel become one. He also wrote so at the beginning of Parshas Terumah (folio 126b), on "Who is this, etc."

ועמ"ש בפ' יתרו בד"ה זכור את יום השבת בענין עליית הנשמות ע"י ירידתן בגוף שמתחלה היו מבחינת היחוד דאיהו וגרמוהי חד

And see what is written in Parshas Yisro, in the discourse beginning "Remember the Shabbos day," on the ascent of the souls through their descent into the body: that at first they were from the level of the unity of "He and His vessels are one,"

וע"י התלבשותן בנה"ב [בנפש הבהמית] מתעלות להיות בבחי' היחוד דאיהו וחיוהי חד ומובן זה ג"כ עפמ"ש [על פי מה שכתוב] כאן שכשהן באצילות נמשכו מפנימית הכלים שזהו ענין איהו וגרמוהי כו'

and through their enclothing in the animal soul they ascend to be at the level of the unity of "He and His life-forces are one." This is also understood according to what is written here: that while in Atzilus they were drawn from the inner dimension of the vessels, which is the matter of "He and His vessels, etc.,"

וע"י ירידתן בבי"ע יתעלו יותר כמש"ת [כמו שיתבאר] בפי' שחורה אני ונאוה (ועמ"ש בד"ה אם בחקתי הנה מבואר בע"ח [בעץ חיים]):

and through their descent into Beriah, Yetzirah and Asiyah they will ascend higher, as will be explained in the meaning of "I am black, yet comely." (And see what is written in the discourse beginning "If you walk in My statutes: Now, it is explained in Etz Chaim.")

21 ג והנה להבין ביאור ענין שחורה אני שמקבלת בחינת הטפה היא בחינת ח"ע [חכמה עילאה] בבחינת שחורה דהיינו בבחינת ההלכות ודקדוקי סופרים שהן קווצותיו תלתלים שחורות כעורב.

3. Now, to understand the explanation of "I am black": that she receives the level of the drop, which is the level of the supernal Chochmah, in the aspect of "black," that is, in the aspect of the halachos and the fine points of the Scribes, which are [the meaning of] "His locks are curled, black as a raven."

הענין דאיתא באדרא דנשא (דקל"ב) וז"ל [וזה לשונו] דתניא כתיב קווצותיו תלתלים שחורות כעורב וכתיב ושער רישיה כעמר נקא. לא קשיא הא בדיקנא עילאה הא בדיקנא תתאה.

The matter is that it is stated in the Idra of Naso (folio 132), and these are its words: "For it was taught: it is written, 'His locks are curled, black as a raven,' and it is written, 'and the hair of His head like pure wool.' There is no difficulty: this is in the upper beard, and this is in the lower beard.

וע"ד כד אתייהיבת אורייתא לישראל אתייהיבת באש שחורה על גבי אש לבנה עכ"ל [עד כאן לשונו] ודף קל"ו ע"א איתא קוצי דשערי אוכמן כו'

And on this account, when the Torah was given to Israel, it was given in black fire upon white fire." End of quote. And on folio 136a it says: "The locks of black hair, etc.,

דאחידן ביה דכיין ומסאבן ומכאן אתאחדן טעמי אורייתא בדכייא במסאבא עכ"ל [עד כאן לשונו] דפי' דכיין ומסאבן היינו מה שהוא כשר ופסול טמא או טהור.

to which pure and impure are attached; and from here the reasons of the Torah are attached, in purity [and] in impurity." End of quote. The meaning of "pure and impure" is what is kosher and unfit, impure or pure.

נמצא שרש ההלכות שבל"ת [שבלא תעשה] נמשכין משערות דז"א וההלכות שבמצות עשה נמשכים מבחינת עמר נקא שערות דא"א.

It follows that the root of the halachos of the prohibitive commandments is drawn from the hairs of Z'eir Anpin, while the halachos of the positive commandments are drawn from the level of "pure wool," the hairs of Arich Anpin.

22 והענין כי הנה כבר נתבאר למעלה שכשנצרך להיות המשכה והתגלות חדשה מאור א"ס ב"ה צ"ל הכל ע"י כתר שהוא ממוצע בין המאציל לנאצלים.

The explanation is this: it has already been explained above that when there needs to be a new drawing down and revelation from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, it must all be through Keser, which is the intermediary between the Emanator and the emanated.

וזהו המחדש בטובו. פי' שממשיך האור חדש ממקור בחינת א"ס ב"ה על ידי טובו הוא בחינת ורב חסד שהוא מדת הכתר וע"ז אח"כ אור חדש על ציון תאיר.

This is [the meaning of] "Who renews in His goodness." That is: He draws new light from the source, the level of the Infinite One, blessed be He, through His goodness, which is the level of "abundant in kindness," the attribute of Keser; and through this, afterwards, "Shine a new light upon Zion."

23 והמשכה זו מהכתר בע"ס [בעשר ספירות] הוא רק ע"י בחינת שערות כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] ובזהר דאו"א [דאבא ואימא] יונקים ממזלות.

This drawing down from Keser into the Ten Sefiros is only through the level of hairs, as is written in Etz Chaim and in the Zohar, that Abba and Imma draw nourishment from the mazalos.

והענין כי הנה בעצמותו יתברך נאמר אני הוי' לא שניתי ולאו ביה מכל אינון מדות כלל ולכן בכדי שיהיה ההמשכה והתגלות מא"ס בבחינת חכמה שיומשך מאנת בחינת חכים.

The explanation is this: of His essence, blessed be He, it is said, "I, Havayah, have not changed," and "none of these attributes is in Him at all." Therefore, for there to be a drawing down and revelation from the Infinite One in the level of Chochmah—that from "You" there be drawn the level of "wise"—

זהו ירידה גדולה והוא על ידי רב חסד וכמ"ש עולם חסד יבנה שישפיל את עצמו שיהיה נקרא בשם חכים ומבין.

this is a great descent, and it comes about through "abundant in kindness," as it is written, "The world is built by kindness": that He lowers Himself to be called by the name "wise" and "understanding."

24 ואי אפשר להיות נמשך מבחינת ורב חסד בחכמה כ"א על ידי בחינת שערות לבד. והכלי לזה שיהיה זה הגילוי מאור א"ס הוא על ידי

And it is impossible for [light] to be drawn from the level of "abundant in kindness" into Chochmah except through the level of hairs alone. And the vessel for this, that this revelation from the Infinite Light should come about, is through

המצות תרי"ג ארחין דגלגלתא שרש המצות רצון עליון ונמשך ע"י שערות י"ג תקוני דיקנא דא"א מדה"ר [מדות הרחמים] ורב חסד ואבא יונק ממזל השמיני התגלות טעמי המצות.

the mitzvos, the 613 paths of the Skull (Gulgalta), the root of the mitzvos, the supernal will; and it is drawn through the hairs, the thirteen tikkunim of the beard of Arich Anpin, the attributes of mercy and "abundant in kindness." And Abba draws nourishment from the eighth mazal, the revelation of the reasons of the mitzvos.

אך הנה כל בחי' ההשתלשלות הנ"ל הוא רק מבחינת יוד אחרונה דשם ס"ג [שם ס"ג] שבטהירו עילאה כמ"ש בספר עמק המלך שער ג' (והובא מזה במק"מ [במקדש מלך] פ' בראשית על דף ט"ו)

However, the whole chain of descent mentioned above is only from the level of the final yud of the Name Sag that is in the Supernal Brightness (Tehiru Ila'ah), as is written in the book Emek HaMelech, Sha'ar (Gate) 3 (and cited from it in Mikdash Melech, Parshas Bereishis, on folio 15),

ובזהר פ' שמות (נ"א [נוסחא אחרינא] פ' בראשית) איתא שהתהוות כל העולמות הוא ע"י מחשבה אחת ולכן הכל נחשב כטפה בים אוקיינוס.

and in the Zohar, Parshas Shemos (another reading: Parshas Bereishis), it is stated that the coming into being of all the worlds is through a single thought, and therefore everything is considered like a drop in the ocean.

לכן בעצמותו יתי' לא שייך לומר אפילו סכ"ע [סובב כל עלמין] שאינו בגדר עלמין כלל וגם מה שאמר אנת חכים

Therefore, of His essence, blessed be He, one cannot say even "encompassing all worlds" (sovev kol almin), for He is not within the bounds of worlds at all; and also what he said, "You are wise,"

דהיינו שמבחינת אנת נמשך להתלבש בבחי' חכים כנ"ל הנה בעצמותו ומהותו אין שייך גם זאת אלא אנת ר"ל [רוצה לומר] על סכ"ע [סובב כל עלמין].

that is, that from the level of "You" [light] is drawn to be enclothed in the level of "wise," as above—of His essence and being even this does not apply; rather, "You" refers to the level of "encompassing all worlds."

כי עצמות א"ס פשוט בתכלית הפשיטות ואור צח ומצוחצח אוכם הוא קמי' [קמיה] וכלא ממש חשיבי אני הוי' לא שניתי וכמו קודם שנברא העולם וכל מקור ההמשכה וההתגלות הוא רק מבחי' מל' דא"ס.

For the essence of the Infinite One is simple in the utmost simplicity, and "a clear and lucid light is darkness before Him," and [all] are considered as truly nothing: "I, Havayah, have not changed," just as before the world was created. And the entire source of the drawing down and revelation is only from the level of Malchus of the Infinite One.

אבל בעצמות א"ס לא שייך גם זאת שיהי' [שיהיה] מקור שיתגלה איזה הארה ואינו שייך לעולמות כלל שיאמר אנת חכים.

But of the essence of the Infinite One even this does not apply, that there be a source from which any illumination would be revealed; and it does not pertain to the worlds at all, such that one would say, "You are wise."

רק מבחי' מל' דא"ס אף שהוא אור א"ס מ"מ היא בחי' שיוכל לומר ולהשתלשל מזה עולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] סוכ"ע ע"י דילוג והארת קו וחוט. וע"ז אמר אנת חכים.

Only from the level of Malchus of the Infinite One: although it is the Infinite Light, nevertheless it is a level of which one can say [this], and from which the worlds of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah and [the light that] encompasses all worlds can descend, through a leap and through the illumination of the kav and thread. And of this he said, "You are wise."

25 והנה התגלות האור מבחינ' [מבחינת / מבחינה] זו מבחי' אנת לבחי' חכים דהיינו שיהיה נמשך התגלות מסכ"ע [מסובב כל עלמין] הארה לעלמין שהחכמה היא ראשית עולם האצי' וכתיב כולם בחכמה עשית.

Now, the revelation of the light from this level, from the level of "You" to the level of "wise"—that is, that there be drawn a revelation from [the light that] encompasses all worlds (sovev kol almin), an illumination for the worlds, for Chochmah is the beginning of the World of Atzilus, and it is written, "You made them all with wisdom"—

הוא ע"י מצות עשה וע"ז הגילוי נאמר ושער רישי' [רישיה] כעמר נקא בחי' לובן עליון התגלות רצונו וחסדו ממש.

comes about through the positive commandments. Of this revelation it is said, "and the hair of His head like pure wool": the level of the supernal whiteness, the revelation of His very will and kindness.

(וע' מזה בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בפ' אחרי) והוא פי' דיקנא עילאה דר"ל [דרוצה לומר] דיקנא דא"א

(See on this the explanation on "For on this day He shall atone," in Parshas Acharei.) This is the meaning of "the upper beard," which means the beard of Arich Anpin,

והיינו ע"י קיום רמ"ח מ"ע [מצות עשה] רמ"ח אברים דמלכא שע"י שעושין המצוה ומקיימין רצונו ית' ממשיכין רצונו ממש בעולמות.

that is, through the fulfillment of the 248 positive commandments, "the 248 limbs of the King": by performing the mitzvah and fulfilling His will, blessed be He, one draws His very will into the worlds.

והאבות קיימו את התורה ברוחניות הי' [היה] ההתגלות למעלה באצי' ע"י עובדות שלהם אבל כדי שיהי' [שיהיה]

The Patriarchs fulfilled the Torah in a spiritual manner; the revelation through their deeds was above, in Atzilus. But for there to be

ההתגלות למטה ממש מבחי' שער רישי' [רישיה] כעמר נקא הוא ע"י מעשה המצות בגשמיות ממש שע"י זה נמשך גילוי בחי' סכ"ע [סובב כל עלמין] למטה שיהי' [שיהיה] למטה ג"כ הגילוי

a revelation literally below, from the level of "the hair of His head like pure wool," it is through the performance of the mitzvos with actual physical things. Through this a revelation of the level of "encompassing all worlds" is drawn below, so that below too there is the revelation

כמו למעלה בחכמה עילאה שנמשך בחי' אנת בבחי' חכים כנ"ל (ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] בפ' לך לך ועמ"ש מענין השערות ע"פ ועשית בגדי קדש לאהרן כו' ומ"ש ע"פ והיה לכם לציצית בפי' והייתם קדושים).

as above in the supernal Chochmah, where the level of "You" is drawn into the level of "wise," as above. (See what was written above in Parshas Lech Lecha; see what is written on the hairs on the verse "You shall make holy garments for Aharon, etc."; and what is written on the verse "It shall be tzitzis for you," on the meaning of "and you shall be holy.")

אך שיהי' [שיהיה] התגלות עצמותו כביכול שלמעלה מבחי' סוכ"ע לא יוכל להיות כ"א לעתיד לבוא (ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] בפ' בראשית) (בדף ד' ע"ב) שכתב.

But that there be a revelation of His essence, as it were, which is above the level of "encompassing all worlds," cannot be except in the Time to Come. (See the Ramaz on Parshas Bereishis) (on folio 4b), who wrote,

וז"ל [וזה לשונו] ונלע"ד [ונראה לעניות דעתי] שעיקר התיקון הוא לזמן תיקון העולמות אחר זמן המשיח שאז יהיה בנו כח להמשיך הטפה מפנימיות עתיק משא"כ עתה עכ"ל [עד כאן לשונו]

and these are his words: "It seems to my humble mind that the main rectification is for the time of the rectification of the worlds after the time of Mashiach, for then we will have the power to draw the drop from the inner dimension of Atik, which is not so now." End of quote.

והנה אז יהיה הגילוי גם למטה ממש (ועמ"ש ע"פ שימני כחותם) ועל ידי שמקיימין מצות ל"ת [לא תעשה] כמש"ת [כמו שיתבאר]

Then the revelation will be literally below as well (see what is written on the verse "Set me as a seal"), and [it will come about] through the fulfillment of the prohibitive commandments, as will be explained.

והנה מצות ל"ת [לא תעשה] הם בבחינת דיקנא תתאה דהיינו דיקנא דז"א קווצותיו תלתלים שחורות כעורב תלתלים תלי תלים של הלכות דברי סופרים בחי' סופר שלמעלה מבחי' ספר

Now, the prohibitive commandments are at the level of the lower beard, that is, the beard of Z'eir Anpin: "His locks are curled (taltalim), black as a raven"—taltalim, tilei tilim, "mounds upon mounds" of halachos, the words of the Scribes (soferim), the level of the scribe (sofer), which is above the level of the book (sefer);

וגם גדרים וסייגים שמדרבנן רובם הם במצות לא תעשה והם שחורות כעורב בבחינת אכזריות דהיינו שנצרך לזה ג"כ מדת גבורות לפסוק שהדבר פסול ולא יוכל להתעלות אף שבהכרח יש בו ניצוץ מקדושה עכ"ז [עם כל זה] דוחין אותו.

and also the rabbinic fences and safeguards, most of which concern prohibitions. And they are "black as a raven," in a mode of cruelty; that is, this also requires the attribute of severities (gevuros), to rule that the thing is unfit and cannot be elevated: although of necessity there is a spark of holiness in it, nevertheless it is rejected.

26 וז"ש [וזהו שכתוב] באדרא דשערי אוכמן כו' דאחידן בי' [ביה] דכיין ומסאבן לפסוק שזה הוא טהור וכשר ויכול להתעלות ודבר אחר טמא ופסול ואינו יכול להתעלות אף שיש בו ניצוץ.

This is what is said in the Idra: "the black hairs, etc., to which pure and impure are attached": to rule that this is pure and kosher and can be elevated, while another thing is impure and unfit and cannot be elevated, although it has a spark in it.

ויש בדברים אסורים ג"כ ב' בחינות דכמו שבקדושה יש פנימי ומקיף כן יש בקליפה ג"כ ב' בחי' הנ"ל

And in forbidden things, too, there are two levels: just as in holiness there is the inner and the encompassing, so in kelipah too there are the two levels mentioned above.

כמו לא תאכל חלב וכדומה זהו בחינת פנימית שהמאכל נכנס בפנימית ויש בחינת מקיף היינו אף שאין נכנס בפנימית שום דבר נטמא גופו כשנוגע בו וזהו בחי' מקיף דקליפה שזהו כל ענין סדר טהרות.

For example, "You shall not eat forbidden fat" and the like: this is the level of the inner, for the food enters within. And there is the level of the encompassing: even though nothing enters within, his body becomes impure when he touches it. This is the level of the encompassing of kelipah, which is the whole subject of the Order of Taharos.

27 ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ודעת זה סדר טהרות. שצ"ל שלא יהיה שום מסך מבדיל לא מפנימי ולא ממקיף דקליפה ועל ידי זה לעתיד לבוא יהיה התגלות הארה מעצמותו ומהותו.

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "'And knowledge'—this is the Order of Taharos." For there must be no separating screen, neither from the inner nor from the encompassing [aspect] of kelipah; and through this, in the Time to Come, there will be a revelation of an illumination from His essence and being.

וזהו שחורה אני וע"ז דוקא ונאוה. היינו דעם היות שהנשמה כשיורדת בבי"ע בבחינת גבול היא בבחינת שחורה אני.

This is "I am black," and specifically through this, "comely." That is: although the soul, when it descends into Beriah, Yetzirah and Asiyah, into a state of limitation, is in the state of "I am black,"

אבל על ידי קיום המצות ג"כ בבחינת קוצותיו תלתלים שחורות כעורב בדקדוקי סופרים גדרים וסייגים שהם מבחי' גבורות קדושות ונדחה ע"ז הסט"א [הסטרא אחרא]. לכן אף שלמטה אני שחורה ג"כ כעורב שלא בבחינת המשכה.

yet through fulfilling the mitzvos also in the manner of "his locks are curled, black as a raven"—in the fine points of the Scribes, the fences and safeguards, which are from the level of holy severities (gevuros)—the sitra achra is thereby repelled. Therefore, although below I am black as well, like a raven, not in a mode of drawing down,

אבל עי"ז ונאוה כי המצות ל"ת [לא תעשה] הם כלים שעל ידי קיומן יהי' [יהיה] לע"ל [לעתיד לבוא] התגלות עצמותו ומהותו מה שנאמר בו אני הוי' לא שניתי ואינו בגדר שום הארת המשכה מאתו יתברך

yet through this, "comely": for the prohibitive commandments are vessels through whose fulfillment there will be, in the Time to Come, a revelation of His essence and being, of which it is said, "I, Havayah, have not changed," and which is not within the bounds of any illumination drawn from Him, blessed be He.

(ואמנם מה דהלכות דל"ת [דלא תעשה] תלויין בדיקנא דז"א שהוא למטה הרבה מבחי' דיקנא דא"א דשם תלויין הלכות דמ"ע [דמצות עשה] ובמ"א איתא דל"ת [דלא תעשה] נמשכין מי"ה ומ"ע [ומצות עשה] מו"ה יתי' לקמן אי"ה [אם ירצה השם]):

(As for the halachos of the prohibitions depending on the beard of Z'eir Anpin, which is far below the level of the beard of Arich Anpin, on which the halachos of the positive commandments depend—and elsewhere it is stated that the prohibitions are drawn from yud-hei and the positive commandments from vav-hei—this will be explained below, G-d willing.)

28 ד ולבאר הטעם צריך להקדים ענין תוהו ותיקון דהנה שבה"כ [שבירת הכלים] דתהו הי' [היה] מחמת שהיה האור רב והכלים קטנים מהכיל

4. To explain the reason, one must first introduce the subject of Tohu and Tikkun. The shattering of the vessels of Tohu came about because the light was abundant and the vessels too small to contain [it],

ולא יכלה הכלי להגביל את האור לכן נשברו הכלים ונפלו למטה והאורות נסתלקו בעצמות המאציל.

and the vessel could not limit the light. Therefore the vessels shattered and fell below, and the lights withdrew into the essence of the Emanator.

ואח"כ נבררו ונתקנו והתיקון הוא שנעשו בבחינת פרצופים ולהיות כל מדה כלולה מעשר ובריבוי הכלים נתקנו האורות וכמ"ש הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] בפי' האדר"ז [האדרא זוטא] כי סוד התיקון הוא המעטת האור ואדרבה זו היא סיבה שיוכלו לקבלו הכלים המתבררים.

Afterwards they were refined and rectified. The rectification (tikkun) is that they became configurations (partzufim), each attribute being composed of ten, and through the multiplicity of vessels the lights were rectified. As R. Chaim Vital wrote in his commentary on the Idra Zuta, the secret of the rectification is the diminishing of the light; on the contrary, this is what enables the vessels being refined to receive it.

29 והנה תחלה נתברר מהכלים דתהו מה שנכלל בעולם האצי' בכלים דע"ס [דעשר ספירות] דתיקון ומה שלא היה יכול להכלל באצילות ירד לבי"ע ונבררו שם שנתגלו נשמות ומלאכים.

Now, first there was refined from the vessels of Tohu what was included in the World of Atzilus, in the vessels of the Ten Sefiros of Tikkun; and what could not be included in Atzilus descended to Beriah, Yetzirah and Asiyah and was refined there, so that souls and angels came forth.

ולכן יש כח בהמלאכים להיות והחיות נושאות את הכסא ועל הכסא כמראה אדם בחי' אורות וכלים דאצי'.

Therefore the angels have the power to be [as in] "and the Chayos carry the Throne," and "upon the Throne, as the appearance of a man"—the level of the lights and vessels of Atzilus.

וזהו לפי ששרשם מעולם התהו ואורות דתהו גבוהים יותר מאורות דתיקון שהרי התיקון הוא המעטת האור (דרך נקבים וצינורות ושערות)

This is because their root is from the World of Tohu, and the lights of Tohu are higher than the lights of Tikkun, for Tikkun is the diminishing of the light (through apertures, channels and hairs);

רק שמחמת שבה"כ [שבירת הכלים] נסתלקו האורות במאצילן והכלים נפלו למטה אכן אחר שנבררו הכלים ונתעלו מנפילתן חוזר להתגלות בהן שרשן אורות דתהו שהוא בחי' לפני מלך מלך לבנ"י [לבני ישראל].

only that because of the shattering of the vessels the lights withdrew into their Emanator and the vessels fell below. But after the vessels have been refined and raised from their fall, their root, the lights of Tohu, returns to be revealed in them, which is the level of "before any king reigned over the Children of Israel."

וזהו שע"י הביטול שבחיות המרכבה זעות מחיל כסא שהוא בירור ותיקון מה שיש בהם משבה"כ [משבירת הכלים] שנברר ונתקן עד שנכלל בבחי' ביטול

This is [the meaning of the fact] that through the self-nullification (bittul) of the Chayos of the Chariot, [who] "tremble from the might of the Throne"—which is the refinement and rectification of what is in them from the shattering of the vessels, which was refined and rectified until it was included in the state of self-nullification—

אז נתגלה בהם הארה מאורות דתהו שנסתלקו לעצמות המאציל ועי"ז נושאות את הכסא והאדם שעל הכסא לבחי' עצמיות א"ס ב"ה בחי' כי לא אדם הוא

then an illumination from the lights of Tohu, which withdrew into the essence of the Emanator, is revealed in them; and through this they carry the Throne and the Man upon the Throne, [up] to the level of the very essence of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, the level of "for He is not a man."

והנה המלאכים הם שכבר נברר וזהו ואשר משרתיו כולם עומדים שעומדים בבחי' ביטול וכן הנשמות וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שהנשמה עצמה אין צריכה תיקון ולא ירדה רק לברר הנה"ב [הנפש הבהמית] כו'.

Now, the angels are what has already been refined; this is [the meaning of] "and those who serve Him all stand," for they stand in a state of self-nullification. And so too the souls, as written in Etz Chaim, that the soul itself needs no rectification and descended only to refine the animal soul, etc.

30 והנה כמו שיש ג' שותפים באדם אב ואם והקב"ה נותן בו נשמה. כמ"כ [כמו כן] בבהמה הגשמי' [הגשמיים / הגשמיות / הגשמית] יש בה נפש מבחי' החיות שבמרכבה מבחינת השמרים והפסולת שעדיין לא נברר והם מתבררים על ידי

Now, just as there are three partners in a person—father, mother, and the Holy One, blessed be He, Who places a soul in him—so too in the physical animal there is a soul from the level of the Chayos in the Chariot, from the aspect of the dregs and waste that have not yet been refined. They are refined through

האדם שאוכלן ובכח שאכל הבהמה יוכל לומר אחד ואהבת בכל לבבך בב' יצריך ולהתפלל במס"נ [במסירות נפש] על ידי זה נבררו גם הבהמות וכל הדברים המותרים לאוכלן ועי"ז מתגלה הארה מאורות דתהו כנ"ל בענין והחיות נושאות כו'

the person who eats them: by the strength of having eaten the animal he can say "One" and "You shall love [G-d] ... with all your heart"—with both your inclinations—and pray with self-sacrifice (mesirus nefesh). Through this the animals, too, are refined, and all the things permitted to eat; and through this an illumination from the lights of Tohu is revealed, as above regarding "and the Chayos carry, etc."

וכן כשעושין מהם מצות עשה כמו שופר סוכה ולולב ציצית ותפילין ממשיכים התגלות האורות דתהו שנסתלקו שיתגלו בכלים דתיקון

And likewise when positive commandments are performed with them, such as shofar, sukkah and lulav, tzitzis and tefillin, one draws down the revelation of the lights of Tohu that withdrew, so that they are revealed in the vessels of Tikkun

(ויומשך גילוי זה בנפש האלקי' וכמו למעלה והחיות נושאות את בחינת האדם שלו). וכ"ז [וכל זה] הוא בדברים המותרים לפיך. משא"כ הדברים האסורים שלא יוכלו להתעלות כלל.

(and this revelation will be drawn into the G-dly soul, just as above "the Chayos carry" the level of its "Man"). All this is with things "permitted to your mouth." This is not so with forbidden things, which cannot be elevated at all.

והנה צ"ל דבמרכבה הקדושה פני אריה אל הימין הרי הוא קודם במעלה וגבוה מפני שור ולכן ג"כ בקרבנות הי' [היה] אריה דאכיל קרבנין.

Now, one must understand: in the holy Chariot, "the face of a lion on the right" precedes in rank and is higher than "the face of an ox"; and therefore also in the offerings there was "a lion that devours the offerings."

31 ומדוע למטה השור מותר לאוכלו ויוכל להתעלות ע"י האדם שאוכלו או שמקריבו ע"ג [על גבי] המזבח שעי"ז נתעלה

Why, then, below, is the ox permitted to be eaten, and can be elevated by the person who eats it or offers it upon the altar, so that through this

עצם השור ונכלל בקדושה משא"כ האריה הוא מחיות טמאות אשר אסורים באכילה ואינו ראוי לכל דבר שבקדושה שלא הוכשר למלאכת שמים אלא מן המותר בפיך.

the ox itself is elevated and included in holiness; whereas the lion is among the impure beasts, which are forbidden to be eaten, and is unfit for anything holy, for "only what is permitted to your mouth was approved for the work of Heaven"?

והענין כי הנה נודע שהקליפה קדמה לפרי. ולא שהקליפה ממש קדמה לפרי ח"ו [חס ושלום] אלא שהאור וחיות הלובש בתוכו בבחינת גלות ונפל שמה משבה"כ [משבירת הכלים]

The explanation is this: it is known that "the husk precedes the fruit." Not that the husk literally precedes the fruit, G-d forbid; rather, the light and life-force that is enclothed within it in a state of exile, having fallen there from the shattering of the vessels,

הנה הוא ממדרגות עליונות יותר מהפרי עצמה (וכמ"ש בד"ה ויהי בשלח פרעה) וכנ"ל מענין תוהו ותיקון ואעפ"כ [ואף על פי כן] הקליפה עצמה היא סיגים וקליפה.

is from higher levels than the fruit itself (as is written in the discourse beginning "And it was when Pharaoh sent"), as above regarding Tohu and Tikkun. Nevertheless, the husk itself is dross and husk (kelipah).

ולכן האריה למטה הוא חיה טמאה ולמטה מהשור שהוא לגבי האריה כמו פרי לקליפה ואמנם שרש האור והחיות והניצוץ המלובש בו הוא מבחינת שלמעלה מהשור שהרי למעלה פני אריה אל הימין כו'.

Therefore the lion below is an impure beast and below the ox, which relative to the lion is like fruit relative to husk. However, the root of the light, life-force and spark enclothed in it is from a level above the ox, for above, "the face of a lion is on the right, etc."

32 והנה כענין התהוות האריי [האריה] שלמטה מפני ארי [אריה] כך עד"ז הוא ענין אברהם שיצא ממנו ישמעאל פי' שיצא ממנו בבחינת סיגים שנפרדו מהכסף ואז נעשה אברהם מרכבה לחסד דאצילות כמו הכסף לאחר שהוטהר מהסיגים.

Now, like the coming into being of the lion below from the face of the lion, so in the same way is the matter of Avraham, from whom Yishmael came forth. This means that he came forth from him as dross separated from the silver; and then Avraham became a chariot for the Chesed (kindness) of Atzilus, like silver after it has been purified of its dross.

33 ובעת שהיה קודם בירור הכלים דתהו היי [היה] כלול ישמעאל ג"כ בבחינת אברהם ונעשה שבה"כ [שבירת הכלים] וישמעאל קדם ליצחק כמו קליפה קדמה לפרי

And at the time before the refinement of the vessels of Tohu, Yishmael too was included in the level of Avraham, and the shattering of the vessels took place; and Yishmael preceded Yitzchak, as the husk precedes the fruit.

ולכן היה הוא הבכור והיינו כמו בחינת האריה שלמטה לגבי השור עד"מ כי בחינת יצחק הוא

Therefore he was the firstborn. This is like the level of the lion below relative to the ox, by way of analogy: for the level of Yitzchak is

כמו בחינת פני שור שבמרכבה הקדושה וישמעאל הוא כמו בחינת האריה שלמטה שהרי שרשו גבוה יותר דהיינו מבחינת פני אריה

like the level of the face of the ox in the holy Chariot, and Yishmael is like the level of the lion below, for his root is higher, that is, from the level of the face of the lion;

אמנם הוא עצמו יצא בבחי' סיגים וקליפה (ומזה יובן ענין שחורה אני ונאוה כאהלי קדר כדלקמן) וכמו השליא שמקפת לולד

but he himself came forth as dross and husk (and from this will be understood the meaning of "I am black, yet comely, like the tents of Kedar," as below), like the afterbirth that surrounds the child.

וזהו לפי שבשרשה כשהיתה כלולה בהטפה היא נעלה יותר ואח"כ ע"י הבירור נפרדת וזורקין אותה. והענין הוא כי מה שהוא גבוה יותר בשרשו כשנופל בבחינת שבה"כ [שבירת הכלים] נופל למטה יותר.

This is because in its root, when it was included in the drop, it is more exalted, and afterwards, through the refinement, it is separated and thrown away. The explanation is that what is higher in its root, when it falls through the shattering of the vessels, falls lower.

ולכן גם בענין שבה"כ [שבירת הכלים] דתהו יש כמה בחינות שמה שנפל למטה יותר זהו מפני ששרשה היה גבוה יותר שהיו האורות גבוהים יותר

Therefore, in the shattering of the vessels of Tohu too, there are several levels: what fell lower did so because its root was higher, for the lights were higher;

ולכן הכלים לא הכילום ונפלו בכח למטה יותר ויש מבחינת הכלים שנשברו ונפלו שנשתלשלו בבחינת בהמות וחיות המותרים באכילה ומה שגבוה יותר בשרשו נפל למטה יותר בדברים שאסור באכילה.

therefore the vessels could not contain them and fell with force further below. Some of the vessels that shattered and fell descended into domestic animals and beasts permitted to be eaten, and what was higher in its root fell lower, into things forbidden to be eaten.

34 והנה קיום המצות ל"ת [לא תעשה] הוא הכל בדברים האסורים ששרשן גבוה יותר מהדברים המותרים כמו אריה נגד שור

Now, the fulfillment of the prohibitive commandments is entirely with forbidden things, whose root is higher than that of the permitted things, like the lion as against the ox.

ועל ידי קיום רצונו ית' בבחינת הל"ת [הלא תעשה] היינו בבחינת דחייה שדוחין אותן הפנימי' [הפנימיות / הפנימית] ומקיפים דקליפה

And through fulfilling His will, blessed be He, in the manner of the prohibitions, that is, in the manner of rejection, in which the inner and encompassing [forces] of kelipah are rejected—

היינו על ידי מניעת האכילה לא תאכל או שנזהרים מלטמא בהם וכל הגדרים והסייגים שבהם ע"י רוח הטומאה יעביר מן הארץ

that is, through refraining from eating, "You shall not eat," or being careful not to become impure through them, and all the fences and safeguards concerning them—through this "He will remove the spirit of impurity from the land,"

ולא יהיה שום הסתר וקליפה ומתגלה ע"י עצמיות האורות עליונים הגבוהים יותר מהאורות המתגלים ע"י מ"ע [מצות עשה] שבדברים המותרים כו'

and there will be no concealment or kelipah; and through this there is revealed the very essence of the supernal lights, which are higher than the lights revealed through the positive commandments performed with permitted things, etc.,

וכמו שלמעלה גילוי בחינת פני אריה הוא גבוה מבחינת פני שור כו' ועמ"ש בפ' עקב ע"פ ויאכילך את המן כו':

just as above the revelation of the level of the face of the lion is higher than the level of the face of the ox, etc. And see what is written in Parshas Eikev on the verse "And He fed you the manna, etc."

35 ה וזהו שחורה אני כו' אל תראוני שאני שחרחורת ששזפתני השמש. היינו כי אף שלמטה אני בבחינת שחרות ובע"ג [ובעלי גבול / ובעל גבול] ובקיום דברים גשמיים

5. And this is [the meaning of] "I am black, etc.; do not look upon me that I am swarthy, for the sun has tanned me." That is: although below I am in a state of blackness and of limitation, and in the fulfillment of physical things,

אבל ע"י כל זה דוקא הנני בא למעלה גדולה שעי"ז יתגלה חדשות התגלות עצמותו ומהותו דהיינו דרך כלל ע"י קיום כל המצות מ"ע [מצות עשה] ומצות ל"ת [לא תעשה].

yet specifically through all this I come to a great elevation, for through this there will be revealed something new: a revelation of His essence and being—that is, in general, through the fulfillment of all the mitzvos, the positive commandments and the prohibitive commandments,

שהם בדברים גשמיים אשר שרשם מעולם התהו ואורות דתהו נסתלקו בעצמות המאציל ולכן ע"י קיום רצונו רצון העליון דוקא בדברים הנ"ל יתגלה אור א"ס גילוי יותר נעלה ממה שנתגלה באורות דתיקון.

which are with physical things whose root is from the World of Tohu, and the lights of Tohu withdrew into the essence of the Emanator. Therefore, specifically through fulfilling His will, the supernal will, with these things, the Infinite Light (Or Ein Sof) will be revealed, a revelation more exalted than what was revealed in the lights of Tikkun.

36 ואף שלמטה אני בהסתר וצמצום אבל ששזפתני השמש. כי שמש ומגן הוי' אלקים ושמש הוא בחינת יחו"ע [יחודא עילאה] לך הוי' הגדולה כו' שבטלים באור א"ס.

And although below I am in concealment and contraction, yet "the sun has tanned me." For "a sun and a shield is Havayah Elokim," and "sun" is the level of the higher unity (yichuda ila'ah)—"Yours, Havayah, is the greatness, etc."—which are nullified in the Infinite Light.

ולכן כשמאיר למטה השמש התגלות הארה מבחי' יחו"ע [יחודא עילאה] בנפש ע"י ההתבוננות בק"ש [בקריאת שמע] בבחינת יחודא עילאה.

Therefore, when the sun shines below—the revelation of an illumination from the level of the higher unity in the soul—[it is] through contemplation during the Shema, in the manner of the higher unity,

איך דכולא קמיה כלא חשיב וע"י קיום המצות כי כל התגלות אור חדש מאור א"ס שאינו בגדר ההשתלשלות צ"ל ע"י בחינת ממוצע היינו בחינת כתר וע"י תרי"ג ארחין שנמשכו מגלגלתא ונשתלשלו למטה בקיום רצונו ממש.

of how "all before Him is considered as nothing," and through the fulfillment of the mitzvos. For every revelation of new light from the Infinite Light, which is not within the bounds of the chain of descent (hishtalshelus), must come through the level of an intermediary, that is, the level of Keser, and through the 613 paths that were drawn from the Gulgalta and descended below in the fulfillment of His very will.

37 ועי"ז ונתגלה האור מסוכ"ע ע"י קיום רצונו בדברים גשמיים אשר שרשם מעולם התהו שנסתלקו האורות למעלה כנ"ל.

Through this the light from [the level that] encompasses all worlds (sovev kol almin) is revealed, through fulfilling His will with physical things whose root is from the World of Tohu, whose lights withdrew on high, as mentioned above.

אך מעלת הגילוי שע"י קיום מצות ל"ת [לא תעשה] יותר מהגילוי שע"י קיום מ"ע [מצות עשה] הוא כי הנה בבחינת סכ"ע [סובב כל עלמין] יש ג"כ ב' מדרגות האחד מה שנקרא סוכ"ע א"כ הוא שייך לעלמין שאף

But the superiority of the revelation through fulfilling the prohibitive commandments over the revelation through fulfilling the positive commandments is this: in the level of "encompassing all worlds" there are also two levels. The first is what is called "encompassing all worlds"; if so, it pertains to worlds, for although

שהוא סובב ואינו מתגלה מ"מ שייך לקרותו בשם סובב לעלמין ושיהיה הסכ"ע [הסובב כל עלמין] בבחי' גילוי ממש הוא ע"י קיום המ"ע [המצות עשה] שהם בדברים המותרים.

it encompasses and is not revealed, nevertheless it can be called by the name "encompassing the worlds." And that [the light that] encompasses all worlds be in actual revelation comes through fulfilling the positive commandments, which are with permitted things.

אבל עצמותו ומהותו לא שייך לקרותו באמת בשם סוכ"ע כנזכר לעיל והוא בחינת אני הוי' לא שניתי כמו קודם שנברא העולם ממש.

But His essence and being cannot truly be called by the name "encompassing all worlds," as mentioned above; it is the level of "I, Havayah, have not changed," exactly as before the world was created.

38 והוא המתגלה ע"י קיום מצות ל"ת [לא תעשה] דוקא ע"י גבורות ודחיי' [ודחיית] הקליפה כי הגבורות בשרשם גבוהים מהחסדים כמו מעלת הזהב על הכסף או כמו שמלח ממתיק הבשר.

And it is this that is revealed specifically through fulfilling the prohibitive commandments, through severities (gevuros) and the rejection of kelipah. For the severities in their root are higher than the kindnesses (chasadim), like the superiority of gold over silver, or as salt sweetens meat:

היאכל תפל מבלי מלח שע"י המלח נתגלה הטעם הרי טעמים שהוא בחינת גבוה (וחיך אוכל יטעם. לכן גם אותיות גיכ"ק שמהחיך גבוהים משאר אותיות כמ"ש ע"פ וספרתם לכם ממחרת כו' עיין באדר"ז [באדרא זוטא דף רצ"ה ע"ב)

"Can what is tasteless be eaten without salt?" For through the salt the taste is revealed. Thus taste, which is a high level ("and the palate tastes food"; therefore the letters gimmel, yud, kaf, kuf, too, which are from the palate, are higher than the other letters, as is written on the verse "And you shall count for yourselves from the morrow, etc."; see the Idra Zuta, folio 295b),

מתגלה ע"י המלח דוקא שהוא בעצמו למטה מהמאכל שהרי אינו ראוי לאכילה והוא בבחינת גבורות וגם כמו מלה בסלע משתוקא בתרין

is revealed specifically through the salt, which in itself is below the food, for it is not fit to be eaten, and it is in the aspect of severities. It is also like [the saying], "A word is worth a sela, silence is worth two,"

דהיינו ע"י קיום הל"ת [הלא תעשה] בבחינת שלילה אשר הם בדברים האסורים אשר הניצוצים שנפלו בהן שרשן ממקום גבוה יותר לכן ע"י קיום רצונו יתי בהן לדחות הקליפה ע"ז הוא התגלות עצמותו ומהותו ממש.

that is, through fulfilling the prohibitions in the manner of negation, which concern forbidden things, whose fallen sparks have their root in a higher place. Therefore, through fulfilling His will, blessed be He, with them—to reject the kelipah—through this there is a revelation of His very essence and being.

39 וזהו ענין שחורה אני ונאוה. כאהלי קדר. כי הנה מבואר למעלה בענין אברהם שיצא ממנו ישמעאל.

And this is the meaning of "I am black, yet comely, like the tents of Kedar." For it was explained above regarding Avraham, from whom Yishmael came forth,

שיצא בבחינת סיגים כמו התהוות האריה למטה מבחינת פני אריה שבמרכבה. ואעפ"כ [ואף על פי כן] מקבל חיותו מאברהם

that he came forth as dross, like the coming into being of the lion below from the level of the face of the lion in the Chariot. Nevertheless, he receives his life-force from Avraham,

אלא שהחיות הוא עיקר בבחינת מקיף כי הסט"א [הסטרא אחרא] אינו יכול לקבל את הקדושה בבחינת גילוי פנימית רק בבחינת מקיף

only that the life-force is mainly in the manner of the encompassing, for the sitra achra cannot receive holiness in the manner of inner revelation, only in the manner of the encompassing;

וכמו י"א סממני הקטורת שהעשרה הן המלובשים בקליפות בבחינת גלות והי"א הוא בבחינת מקיף והוא לבונה שהוא בעצם לבן ועיקר חיותם הוא מהמקיף כו' (ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] מזה בפ' תולדות ע"פ ראה ריח בני כו')

as with the eleven spices of the incense: the ten are those enclothed in the kelipos in a state of exile, and the eleventh is in the manner of the encompassing—this is the frankincense (levonah), which is essentially white (lavan)—and their main life-force is from the encompassing, etc. (See what was written on this above in Parshas Toldos, on the verse "See, the fragrance of my son, etc.")

והנה יש ב' מקיפים האחד כמו בחינת לבוש שהוא מקיף מקרוב הב' מקיף עליון יותר

Now, there are two [kinds of] encompassing: one like a garment, which encompasses from close by; the second, a higher encompassing,

כמו אהל ודירה שהוא מקיף ג"כ אך הוא מקיף מרחוק וגם האהל והדירה יקר יותר מהלבוש כו'.

like a tent and a dwelling, which also encompasses, but encompasses from afar; and the tent and dwelling are also more precious than the garment, etc.

40 והנה מה שהקדושה מחיה לסט"א [לסטרא אחרא] הוא רק מרחוק. וזהו ענין אהלי קדר. אהל דוקא ואומרת כנ"י [כנסת ישראל] שכך יש אצלי גילוי בחינת מקיף עליון אשר הוא מקיף מרחוק כדכתיב זכרו את ה' מרחוק.

Now, the way holiness gives life to the sitra achra is only from afar. This is the meaning of "the tents of Kedar": specifically a tent. And the Community of Israel says that so too there is with me a revelation of the level of a higher encompassing [light], which encompasses from afar, as it is written, "Remember Havayah from afar."

והיינו כי בחינה סוכ"ע נקרא סובב לעלמין. וזהו ענין הלבושים הנעשים ממעשה המצות והוא בקיום מ"ע [מצות עשה]

That is: the level of "encompassing all worlds" (sovev kol almin) is called "encompassing the worlds." And this is the matter of the garments made from the performance of the mitzvos, which is through fulfilling the positive commandments.

אמנם ע"י שחורה אני בקיום מצות ל"ת [לא תעשה] שהוא בחינת שחורות כעורב ע"י"ז ונאוה כאהלי קדר שנמשך גילוי עצמותו ומהותו שאין שייך לקרותו אפילו סובב לעלמין כנ"ל

But through "I am black," in fulfilling the prohibitive commandments, which is the level of "black as a raven"—through this, "comely, like the tents of Kedar": there is drawn a revelation of His essence and being, which cannot be called even "encompassing the worlds," as above.

(והיינו דכמו שהמקיף המחיה הסט"א [הסטרא אחרא] הרי רחוק הוא בערך מהם וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער עשירי פרק י"א כי אין קדש מתערב בחול כו'

(That is: just as the encompassing [light] that gives life to the sitra achra is far removed from them in rank, as written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 10, chapter 11, "for the holy does not mix with the profane, etc.,"

כמ"כ [כמו כן] לגבי עצמות א"ס ב"ה הרי גם העולמות היותר עליונים כלא ממש חשיבי ורחוקים יותר בערך לגבי אור א"ס ב"ה יותר לאין קץ מערך ריחוק שבמשל דלעומת זה לגבי בחינת המקיף שלהם דאהלי קדר.

so too, relative to the essence of the Infinite One, blessed be He, even the highest worlds are considered as truly nothing, and they are infinitely more distant in rank from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, than the distance, in the analogy, of the opposing side from its encompassing [light], the "tents of Kedar."

ולכן נמשל מקיף זה העליון הנמשך מאור א"ס ב"ה ממש. למשל אהלי קדר כו' דוקא.

Therefore this higher encompassing [light], drawn from the Infinite Light itself, blessed be He, is compared specifically to the analogy of "the tents of Kedar, etc."

ועמ"ש ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית מענין ב' מקיפים אלו דלבוש ובית כו' ועוד יש להטעים הענין שנמשל לאהלי קדר דוקא כי הנה בקדושה הם ע"ס [עשר ספירות] עשר ולא אחד עשר וכמ"ש בס"י [בספר יצירה] והובא ברע"מ [ברעיא מהימנא] ר"פ כי תשא.

And see what is written on the verse "A psalm, a song of the dedication of the House" on these two encompassing [lights], garment and house, etc. One can further explain why it is compared specifically to the tents of Kedar: in holiness there are ten Sefiros, "ten and not eleven," as is written in Sefer Yetzirah and cited in the Raaya Mehemna at the beginning of Parshas Ki Sisa.

ור"ל [ורוצה לומר] כי בכתר יש ב' בחינות עתיק ואריך ובחינת עתיק אינו ממנין הע"ס [העשר ספירות] וזהו ולא אחד עשר כו' ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער כ"ב פ"א אות ד' ואין אנו מונין כו' וכן בכל כללות האצילות עתיק יומין כו'.

This means that in Keser there are two levels, Atik and Arich, and the level of Atik is not counted among the Ten Sefiros; this is "and not eleven, etc." See Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 22, chapter 1, section 4, "and we do not count, etc."; and so too in the whole of Atzilus, Atik Yomin, etc.

והנה המשכת בחינת מקיף העליון הנ"ל שבבחינת אהל ובית שלמעלה מבחינת לבוש כו' זהו בחינת עתיק שהוא בחינה תחתונה שבמאציל אור א"ס ב"ה ממש.

Now, the drawing down of the level of the higher encompassing [light] mentioned above, at the level of tent and house, which is above the level of garment, etc., is the level of Atik, which is the lowest level in the Emanator, the Infinite Light, blessed be He, itself.

ולכן נמשל לאהלי קדר דוקא משום דשם ודאי אין המקיף בערך הפנימי כנ"ל כמ"כ [כמו כן] אפילו עולמות היותר עליונים רחוקים מאד בערך לגבי א"ס ב"ה יותר לאין קץ מערך ריחוק שבמשל דאהלי קדר לא מיניה ולא מקצתיה.

Therefore it is compared specifically to the tents of Kedar, because there the encompassing is certainly not commensurate with the inner, as above. So too, even the highest worlds are very far in rank from the Infinite One, blessed be He, infinitely more than the distance in the analogy of the tents of Kedar, [having] nothing whatsoever [in common with Him].

ועכ"ז [ועם כל זה] גם מקיף העליון זה מתגלה ע"י קיום מצות ל"ת [לא תעשה]. ומטעם הנ"ל. וע"פ לשון הקבלה י"ל [יש לומר] הטעם שנמשל לאהלי קדר דוקא כי הנה בקדושה הם עשר ולא אחד עשר דהיינו ע"ס [עשר ספירות] והתחלתן מבחינת א"א ופי' ולא י"א היינו

Even so, this higher encompassing [light] too is revealed through fulfilling the prohibitive commandments, for the reason mentioned above. And according to the language of the Kabbalah one may give the reason it is compared specifically to the tents of Kedar: in holiness there are ten and not eleven, that is, the Ten Sefiros, and they begin from the level of Arich Anpin; and the meaning of "and not eleven" is

כי בחינת עתיק אינו ממנין הע"ס [העשר ספירות] והנה א"א נקרא סוכ"ע אכן בחינת עתיק אינו נקרא אפילו סוכ"ע לכן נמשל לאהלי קדר ששם יש י"א כתרין והבחינה הי"א שזהו בחי' לבונה נקרא בחינת אהלי קדר כנ"ל.

that the level of Atik is not counted among the Ten Sefiros. Now, Arich Anpin is called "encompassing all worlds," but the level of Atik is not called even "encompassing all worlds." Therefore it is compared to the tents of Kedar, for there, there are eleven crowns, and the eleventh level, which is the level of frankincense, is called the level of "the tents of Kedar," as above.

וא"כ ע"י [עתיק יומין] דקדושה שאינו ממנין העשר ספי' [ספירה / ספירות] נמשל לבחינת זו דוקא. וזהו שהיו במשכן י"א יריעות עזים שיומשך גם בחינת מקיף העליון כו'.

If so, Atik Yomin of holiness, which is not counted among the Ten Sefiros, is compared specifically to this level. And this is why in the Tabernacle there were eleven curtains of goats' hair: so that the level of the higher encompassing [light], too, would be drawn, etc.

ועיין מ"ש בד"ה ויקרא אל משה בפי' ולא יכול משה לבוא אל אהל ועד כי שכן עליו הענן ע"ש. והנה הגם דבמ"ע [דבמצות עשה] נמשך ג"כ מבחינת עתיק אך כי במ"ע [במצות עשה] נמשך מז"ת [מזי תחתונות] דע"י [דעתיק יומין] המלובשים באי"א

And see what is written in the discourse beginning "And He called to Moshe," on the meaning of "And Moshe could not enter the Tent of Meeting, for the cloud rested upon it"; see there. Now, although through the positive commandments [light] is also drawn from the level of Atik, through the positive commandments it is drawn from the seven lower [Sefiros] of Atik Yomin, which are enclothed in Arich Anpin;

אבל בחינת ג"ר [ג' ראשונות] דע"י [דעתיק יומין] שאינן מלובשים כלל באי"א נמשך ע"י קיום מל"ת [מצות לא תעשה] דוקא וכדלקמן ועפ"ז [ועל פי זה] יובן ג"כ הטעם דמצות ל"ת [לא תעשה] תלויין בשערות דז"א דוקא ומ"ע [ומצות עשה] בת"ד [בתיקוני דיקנא] דאי"א. וזהו ענין שהתורה ניתנה באש שחורה ע"ג [על גבי] אש לבנה כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] בשם האד"ר [האדרא רבא])

but the level of the first three [Sefiros] of Atik Yomin, which are not enclothed in Arich Anpin at all, is drawn specifically through fulfilling the prohibitive commandments, as [will be explained] below. According to this, the reason will also be understood why the prohibitive commandments depend specifically on the hairs of Z'eir Anpin, and the positive commandments on the tikkunim of the beard of Arich Anpin. And this is the meaning of the Torah having been given in black fire upon white fire, as was written above in the name of the Idra Rabba)

(דקל"ב) ור"ל [ורוצה לומר] דאש שחורה זהו בחינת מל"ת [מצות לא תעשה] ואש לבנה זהו בחי' מ"ע [מצות עשה] וכ"ה בסה"מ [בספר הדרת מלך] סי' קל"ט בשם הרמ"ז [הרב משה זכות].

(folio 132). This means that "black fire" is the level of the prohibitive commandments, and "white fire" is the level of the positive commandments; and so it is in Sefer Hadras Melech, section 139, in the name of the Ramaz.

והענין דכתיב ותורה אור והנה עיקר אור הנר המאיר הוא מגוון הסמוך לפתילה אבל הגוון לבן המקיף עליו הוא אינו מאיר בעצמו כו'

The explanation: it is written, "and Torah is light." Now, the main light of a burning lamp is from the hue next to the wick, but the white hue that surrounds it does not itself give light, etc.;

כן הוא לעיל ולכאורה אדרבה עיקר האור הוא מגוון לבן משא"כ הגוון הסמוך לפתילה הוא שחור או גוון תכלת ואינו מאיר כ"כ [כל כך].

so it is [stated] above. But seemingly, on the contrary, the main light is from the white hue, whereas the hue next to the wick is black, or a blue hue, and does not give so much light.

אמנם נראה שהכוונה ע"ד מ"ש בזהר בראשית (דנ"א ע"א) ועל נהורא חוורא שרייא לעילא נהורא סתימאה דאקיף ליה וכ"כ [וכמו כן] בפ' לך לך (דפ"ג ע"ב)

However, it seems that the intent is along the lines of what is written in the Zohar, Bereishis (folio 51a): "And upon the white light, above, rests a hidden light that surrounds it"; and so too in Parshas Lech Lecha (folio 83b);

ופי' הרמ"ז [הרב משה זכות] (הובא בסה"מ [בספר הדרת מלך] סי' קל"ט) דנהורא סתימאה הוא על סוד הכתר הסתום ומקיף את הכל כו'.

and the Ramaz explained (cited in Sefer Hadras Melech, section 139) that the hidden light refers to the secret of the concealed Keser, which surrounds everything, etc.

ומעתה יש להבין ג"כ בענין התורה שנתנה באש שחורה ע"ג [על גבי] אש לבנה שהם בחינת ב' גוונים הראשוני' [הראשונים] וזהו ותורה אור.

Accordingly, one can also understand the matter of the Torah having been given in black fire upon white fire, which are the level of the first two hues; and this is "and Torah is light."

41 ויש עוד בחינת נהורא סתימאה שהוא מקור האור וזהו ענין דברי סופרים שמהם נמשך להיות בחינת הספר הוא בחינת ותורה אור כו'

And there is yet the level of the hidden light (nehora setima'ah), which is the source of the light. And this is the matter of the words of the Scribes, from which is drawn the level of the book, which is the level of "and Torah is light, etc."

והנה מ"ע [מצות עשה] הוא בחינת נהורא חיוורא הוא אור אשר יוכל לבא לידי גילוי האור וחסדו מאתו ית' קיום רצונו בקום ועשה והוא בחינת שערות דא"א

Now, the positive commandments are the level of the white light (nehora chivara): it is a light that can come into revelation—the light and kindness from Him, blessed be He—the fulfillment of His will by active doing. It is the level of the hairs of Arich Anpin,

שהם בחינת כעמר נקא נהורא חיוורא שכדי שיהיה האור בבחי' גילוי א"א רק ע"י בחי' שערות וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] בענין התיקון שהוא הממעטת האור כו'.

which are the level of "like pure wool," the white light; for in order for the light to be in a state of revelation, it is impossible except through the level of hairs, as was written above regarding the rectification, which is the diminishing of the light, etc.

אבל הל"ת [הלא תעשה] הם תלויין בשערות דז"א שנקרא שחורה נהורא אוכמא שלמטה מת"ד [מתיקוני דיקנא] דא"א שנקרא אש לבנה והיינו כי אין האור בא בבחינת גילוי רצונו בקום ועשה רק בבחינת לא

But the prohibitions depend on the hairs of Z'eir Anpin, which are called "black," the black light (nehora uchma), which is below the tikkunim of the beard of Arich Anpin, called "white fire." That is, the light does not come as a revelation of His will by active doing, but only by way of "not."

ולכן נקרא ג"כ נהורא תכלא שמכלה דבר אחר כי עיקר אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] הוא ע"י קיום מל"ת [מצות לא תעשה].

Therefore it is also called the blue light (nehora techela), which consumes (mechaleh) something else; for the main subjugation of the sitra achra is through fulfilling the prohibitive commandments.

אמנם אף שהם למטה משערות דא"א שהם אש לבנה כעמר נקא. אבל באמת שרש האור שבל"ת [שבלא תעשה] גבוה יותר מאש לבנה דמ"ע

However, although it is below the hairs of Arich Anpin, which are white fire, "like pure wool," in truth the root of the light in the prohibitions is higher than the white fire of the positive commandments,

דהיינו שהוא מבחינת נהורא סתימאה המקיף על נהורא חיוורא אשר לגודל מדרגתו אינו מושג ענינו ומהותו וכמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער השבת ספ"ד [סוף פרק ד'] ועיין מ"ש בביאור ע"פ וקבל היהודים מענין יסוד האש עצמו כו'

that is, it is from the level of the hidden light that surrounds the white light, whose nature and essence, because of the greatness of its level, cannot be grasped, as written in Pri Etz Chaim, Sha'ar HaShabbos, end of chapter 4. And see what is written in the explanation on "And the Jews accepted" on the element of fire itself, etc.;

ע"ש והתגלותו הוא ע"י שערות שחורות דז"א שהם בחינת נהורא אוכמא ממש שכמו שהם למטה הם למטה הרבה משערות דא"א

see there. Its revelation is through the black hairs of Z'eir Anpin, which are the level of the black light itself; for as they are below, they are far below the hairs of Arich Anpin,

שהם כעמר נקא בחינת ורב חסד להעלות הדברים המותרים שתהיינה כלים ממש לאור א"ס משא"כ בחינת שערות דז"א שחורות

which are "like pure wool," the level of "abundant in kindness," to elevate the permitted things so that they become actual vessels for the Infinite Light (Or Ein Sof); whereas the level of the hairs of Z'eir Anpin, black

כעורב בבחינת גבורות לדחות הדברים האסורים אף שיש בהן ניצוץ כו' עכ"ז [עם כל זה] דוחין אותו בשתי ידים והרי מעלת ורב חסד גבוה יותר מבחינת הגבורות.

as a raven, is in the aspect of severities (gevuros), to reject the forbidden things—although there is a spark in them, etc., nevertheless one rejects it with both hands—and the quality of "abundant in kindness" is higher than the level of the severities.

אמנם מ"מ בהגבורות דנהורא אוכמא דוקא מתלבש ונמשך בחינת נהורא סתימאה הנ"ל ולא בנהורא חיורא.

Nevertheless, it is specifically in the severities of the black light that the level of the hidden light mentioned above is enclothed and drawn, and not in the white light.

משום כי ע"י נהורא חיורא ורב חסד שמזה נמשך ימין מקרבת להעלות הדברים המותרים שתהיינה כלי לגילוי אא"ס [אור אין סוף].

For through the white light, "abundant in kindness," from which comes "the right [hand] draws near," to elevate the permitted things so that they become a vessel for the revelation of the Infinite Light—

הנה א"א להיות כלי לאור א"ס אשר אינו בגדר המשכה ולא בגדר סובב רק הם כלי לאור הסכ"ע [הסובב כל עלמין]

it is impossible [for them] to be a vessel for the Infinite Light that is not within the bounds of drawing down, nor within the bounds of encompassing; they are a vessel only for the light that encompasses all worlds (sovev kol almin),

ולא לעצמותו ומהותו שאינו בגדר שום המשכה אכן בתלת חללי גלגלתא דז"א אשר שם הוא מקור התחלקות מדות חסדים וגבורות

and not for His essence and being, which is not within the bounds of any drawing down. However, in the three cavities of the Skull (Gulgalta) of Z'eir Anpin, where the source of the division of the attributes into kindnesses and severities is,

ולכן שם הי' [היה] יכול להיות גילוי מעלת הגבורות שהוא בחינת ל"ת [לא תעשה] והדחיה לדחות דברים האסורים אשר ענין דחיה זו הוא קיום הרצון עליון בדבר גבוה יותר מקיום הרצון שבדברים המותרים וכנ"ל בענין קליפה קדמה לפרי כו'

there, therefore, there could be a revelation of the superiority of the severities, which is the level of the prohibitions and of rejection, to reject forbidden things. This rejection is the fulfillment of the supernal will in a thing higher than the fulfillment of the will in permitted things, as above regarding "the husk precedes the fruit, etc."

וזה לא היה יכול להיות בדיקנא דא"א אשר שם הכל בחינת רחמים רבים ורב חסד נהורא חיורא כעמר נקא ומעלת הגבורה בדחיה זו שרשה גבוה יותר מן ורב חסד הנ"ל וכענין מלה בסלע משתוקא בתרין

And this could not be in the beard of Arich Anpin, where all is the level of great mercy and "abundant in kindness," the white light, "like pure wool." And the superiority of severity in this rejection is rooted higher than the "abundant in kindness" mentioned above, as in "A word is worth a sela, silence is worth two,"

דהיינו שע"י יהיה גילוי עצמות אור א"ס נהורא סתימאה סתימא דכל סתימין. לכן אף שלמטה השערות דז"א הן ודאי למטה במדרגה משערות דא"א מ"מ בהן

that is, through this there will be a revelation of the essence of the Infinite Light, the hidden light, "the most hidden of all hidden." Therefore, although below, the hairs of Z'eir Anpin are certainly lower in level than the hairs of Arich Anpin, nevertheless in them

ועל ידן ע"י קיום מצות ל"ת [לא תעשה] התלוין בהן נמשך ומתגלה עצמות אור א"ס שלמעלה מהגילוי שע"י מ"ע [מצות עשה] הנמשך ע"י שערות דא"א שהן כעמר נקא.

and through them, through fulfilling the prohibitive commandments that depend on them, the essence of the Infinite Light is drawn down and revealed, which is above the revelation through the positive commandments that is drawn through the hairs of Arich Anpin, which are "like pure wool."

וזהו מ"ש באד"ר [באדרא רבא] (דק"מ ע"א) ובגין דהני שערי אוכמי וחשוכן כתיב מגלה עמוקות מני חשך וע"ש בביאור האדרא מהאריז"ל [מהאר"י זכרונו לברכה].

This is what is said in the Idra Rabba (folio 140a): "And because these hairs are black and dark, it is written, 'He reveals deep things out of darkness.'" And see there in the Arizal's explanation of the Idra.

והכוונה כנ"ל שע"י הל"ת [הלא תעשה] נמשך גילוי עמוקות מה שאינו מתגלה עמוקות כאלו ע"י נהורא חיורא דמ"ע [דמצות עשה] כו'.

The intent is as above: through the prohibitions there is drawn a revelation of deep things, such depths as are not revealed through the white light of the positive commandments, etc.

42 וכענין ממעמקים קראתיך כו'. וז"ש [וזהו שכתוב] מאד עמקו מחשבותיך כו' בפרוח כו' להשמידם עדי עד שע"י דחיית הקליפות דוקא נמשך גילוי מבחינת עומק המחשבה עליונה כו'.

And as in "Out of the depths I have called You, etc." And this is what is written, "Your thoughts are very deep, etc.; when [the wicked] spring up, etc., it is to destroy them forever": that specifically through the rejection of the kelipos a revelation is drawn from the level of the depth of the supernal thought, etc.

ועד"ז מצינו במצות ציצית דהתכלת גבוה מהלבן כו' עיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] והיינו הך ממש כי ע"י מצות ציצית כתיב ולא תתורו כו'

In the same way we find with the mitzvah of tzitzis, that the blue (techeles) is higher than the white, etc.; see Pri Etz Chaim. And this is exactly the same thing: for of the mitzvah of tzitzis it is written, "and you shall not stray, etc.,"

זהו קיום מצות ל"ת [לא תעשה] והוא ע"י גוון תכלת שמכלה הרע ודוחהו וע"י גוון לבן כתיב למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי קיום המצות עשה וכמ"ש במ"א. ועוד יתבאר לקמן בטעם שהמל"ת [שהמצות לא תעשה] נמשכים משערות דז"א דוקא:

which is the fulfillment of the prohibitive commandments, and it is through the blue hue, which consumes the evil and rejects it; while of the white hue it is written, "so that you remember and do all My commandments," the fulfillment of the positive commandments, as written elsewhere. And it will be further explained below why the prohibitions are drawn specifically from the hairs of Z'eir Anpin.

43 ו והנה פי' ועניין ונאוה הענין הוא כי הנה המדות שלמעלה מהחכמה היינו שהם מקור המדות

6. Now, the meaning and matter of "comely" is this: [there are] attributes that are above Chochmah, that is, they are the source of the attributes (middos),

וכמו שבמוסף ר"ה [ראש השנה] ויוה"כ [ויום הכפורים] ובנעילה אומרים מי כמוך אב הרחמים שהוא גילוי בחינה עליונה יותר מבחינת אב הרחמן

as in the Musaf of Rosh HaShanah and Yom Kippur, and in Ne'ilah, we say, "Who is like You, Father of mercies," which is a revelation of a higher level than the level of "Merciful Father."

כי פי' אב הרחמן היינו בהתלבשות האור במדת הרחמנות והוא ממדות דאצילות אבל אב הרחמים פי' שמהווה וממשיך מדת רחמנות לרחם על העולמות ולהחיותם

For the meaning of "Merciful Father" is the enclothing of the light in the attribute of mercy, which is among the attributes of Atzilus; but "Father of mercies" means that He brings into being and draws down the attribute of mercy, to have mercy on the worlds and give them life

(וזהו הטוב כי לא כלו רחמיך) והוא בחינות המדות שלמעלה מהחכמה ולכן אומרים זה במוסף ונעילה כשאומרים קדושת כתר.

(and this is "the Good One, for Your mercies have not ended"). This is the level of the attributes that are above Chochmah; and therefore it is said in Musaf and Ne'ilah, when the Kedushah of "Keser" is said.

והנה להיות הגילוי משם במדות דאצילות הוא ע"י בחינת שערות. שהשערות הן רק בחינת צומח עד"מ

Now, for the revelation from there to come into the attributes of Atzilus, it is through the level of hairs. For the hairs are only, by way of analogy, the level of the vegetative,

כי גם המדבר כלול מדצח"מ [מדומם צומח חי מדבר] ובחינת שערות הם רק בחינת צומח שבו שהוא בחינת המדות שנקרא צומח. משא"כ החכמה נקרא חי שלמעלה מבחינת צומח וכמ"ש והחכמה תחיה.

for the speaking [being] too comprises mineral, vegetative, animal and speaking, and the level of hairs is only the vegetative within him, which is the level of the attributes, called "vegetative." This is not so with Chochmah, which is called "living," above the vegetative level, as it is written, "and wisdom gives life."

44 וכמו שהחכמה דאצילות היא למעלה מהמדות דאצילות ונקרא חיה והמדות הן בחינת צומח כך ג"כ בבחינת ע"י [עתיק יומין] ואי"א המדות נקרא צומח

And just as the Chochmah of Atzilus is above the attributes of Atzilus and is called "living," while the attributes (middos) are the level of "vegetative," so too in the level of Atik Yomin and Arich Anpin the attributes are called "vegetative."

וזהו בחינת ושער רישיה כעמר נקא. ומשם שרש הגילוי שעי"י מ"ע [מצות עשה]. אבל ע"י הל"ת [הלא תעשה] נמשך גילוי חב"ד [חכמה בינה ודעת] דע"י [דעתיק יומין].

And this is the level of "and the hair of His head like pure wool"; from there is the root of the revelation through the positive commandments. But through the prohibitions there is drawn a revelation of Chochmah, Binah and Daas of Atik Yomin.

כי הנה מ"ע [מצות עשה] ומל"ת [ומצות לא תעשה] נמשכים משם הוי' הל"ת [הלא תעשה] מי"ה ומ"ע [ומצות עשה] מו"ה ואין הפי' שהם משם הוי' שמלובש בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות שהרי מבואר למעלה באריכות שהמצות הם גילוי אור א"ס ע"י בחינת הכתר שהוא הממוצע כו'.

For the positive commandments and the prohibitions are drawn from the Name Havayah: the prohibitions from yud-hei and the positive commandments from vav-hei. This does not mean that they are from the Name Havayah enclothed in the Ten Sefiros of Atzilus, for it was explained above at length that the mitzvos are a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) through the level of Keser, which is the intermediary, etc.

אלא הפי' שנמשכים משם הוי' דע"י [דעתיק יומין] וא"כ המ"ע [המצות עשה] שנמשכים מו"ה היינו גילוי בחינת ז"ת [ז' תחתונות] דע"י [דעתיק יומין] שהם המדות וגילוי זה הוא ע"י בחינת השערות ושער רישיה כעמר נקא בחינת צומח

Rather, it means that they are drawn from the Name Havayah of Atik Yomin. If so, the positive commandments, which are drawn from vav-hei, are the revelation of the level of the seven lower [Sefiros] of Atik Yomin, which are the attributes; and this revelation is through the level of the hairs, "and the hair of His head like pure wool," the vegetative level.

אמנם הל"ת [הלא תעשה] שנמשכים מי"ה היינו חב"ד [חכמה בינה ודעת] דע"י [דעתיק יומין] א"א שיהיה גילוי בחינה זו ע"י שערות ובחינת צומח כו'.

But the prohibitions, which are drawn from yud-hei, are Chochmah, Binah and Daas of Atik Yomin; it is impossible for this level to be revealed through hairs and the vegetative level, etc.

45 ומ"מ נמשך גילוי זה ע"י שערות שחורות דז"א שהן למטה משערות דא"א וזהו מגלה עמוקות מני חשך כו'.

Nevertheless, this revelation is drawn through the black hairs of Z'eir Anpin, which are below the hairs of Arich Anpin; and this is "He reveals deep things out of darkness, etc."

והענין כי אדרבה לפי שבחינת חב"ד [חכמה בינה ודעת] דע"י [דעתיק יומין] הוא בחינת היותר גבוה לכן יהי' [יהיה] התלבשותו בבחינת שלמטה יותר וכענין הנזכר לעיל מאריה ושור דהאריה שרשו גבוה יותר הרבה משרש השור

The explanation: on the contrary, because the level of Chochmah, Binah and Daas of Atik Yomin is the highest level, therefore its enclothing will be in a lower level, as in the matter mentioned above of the lion and the ox: the lion's root is much higher than the ox's root,

והרי למטה האריה הוא למטה במדרגה אלא דהיא הנותנת כו' וכך עד"מ זה להבדיל יובן גם למעלה יותר אשר האור מבחינת חב"ד [חכמה בינה ודעת] דע"י [דעתיק יומין] לא יוכל להתלבש בשערות דא"א

and yet below, the lion is lower in level—but that very thing is the cause, etc. And by way of this analogy—making the necessary distinction—it will be understood even higher above: that the light from the level of Chochmah, Binah and Daas of Atik Yomin cannot be enclothed in the hairs of Arich Anpin,

רק למטה מהן בשערות דז"א אשר שם האור מאיר על ידי הדחייה בדרך לא כו'.

but only below them, in the hairs of Z'eir Anpin, where the light shines through rejection, by way of "not," etc.

46 ובזה יובן הפי' שחורה אני ונאוה שלהיות גילוי בחינת ונאוה הוא דוקא ע"י שחורה אני שחורות כעורב

With this the meaning of "I am black, yet comely" will be understood: that the revelation of the level of "comely" comes specifically through "I am black," "black as a raven."

והענין כי פי' ונאוה היינו כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו והוא בחינת יאר ה' פניו אליך

The explanation is that "comely" means as it is written, "A man's wisdom lights up his face," and it is the level of "May Havayah make His face shine upon you,"

שהוא תיקון השביעי מי"ג תקונים דא"א תיקון ואמת שהוא הארת פנים שהפנים פנוי משערות כי הוא למעלה מבחינת שערות וצמצומים שהן רק בחינת צומח.

which is the seventh of the thirteen tikkunim of Arich Anpin, the tikkun of "and truth," which is the illumination of the face; for the face is free of hair, because it is above the level of hairs and contractions, which are only the vegetative level.

אבל חכמת אדם תאיר פניו היינו עצמות חכמה שבכתר שלמעלה מבחינת צומח כנ"ל (ועיין מ"ש מענין זה בביאור ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] בפרשה ויקרא בתחלת הפ' שכ' [שכתב] שבתיקון ואמת מאיר דעת דעתיק כו' ע"ש).

But "A man's wisdom lights up his face" means the essence of Chochmah within Keser, which is above the vegetative level, as above. (See what is written on this subject in the explanation on "And Moshe wrote their goings forth according to their journeys"; and see the Ramaz on Parshas Vayikra, at the beginning of the parsha, who wrote that in the tikkun of "and truth" the Daas of Atik shines, etc.; see there.)

וזהו שחורה אני ונאוה שע"י קיום מצות ל"ת [לא תעשה] שהם נמשכים מבחי' שערי אוכמי. ע"ז ונאוה הוא גילוי הארת פנים שהוא למעלה מבחינת השערות דא"א וכנ"ל.

And this is "I am black, yet comely": through fulfilling the prohibitive commandments, which are drawn from the level of the black hairs—through this, "comely," which is the revelation of the illumination of the face, far above the level of the hairs of Arich Anpin, as above.

ועוד בחינה גבוה יותר והוא ענין כיריעת שלמה שהשלום שלו ע"ש הפסוק או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי.

And there is a still higher level: this is the matter of "like the curtains of Shlomo"—[the King] to Whom peace (shalom) belongs—on the basis of the verse, "Or let him take hold of My strength, that he may make peace with Me; peace he shall make with Me."

ב"פ [ב' פעמים] שלום היינו בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה. פי' בפמליא של מטה היינו שיהיה התאחדות וגילוי אצילות בבי"ע צ"ל ע"י שלום המחברן ומקשרן.

"Peace" twice: that is, in the heavenly household and in the earthly household. The meaning of "in the earthly household" is that for there to be a union and revelation of Atzilus in Beriah, Yetzirah and Asiyah, there must be a peace that joins and binds them.

47 ושלום בפמליא של מעלה היינו התקשרות וגילוי אור המאציל בנאצלים הוא על ידי בחינת יסוד המייחדן ועושה שלום בין דברים רחוקים אשר אין ערוך זה לזה

And peace in the heavenly household means the binding and revelation of the Emanator's light in the emanated [levels]; it is through the level of Yesod, which unites them and makes peace between distant things that bear no comparison to each other.

שהרי הוא יתברך המתנשא מימות עולם דאצילות ומ"מ מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית כו'

For He, blessed be He, is "exalted from the days of the world" of Atzilus, and nevertheless "in His goodness He renews each day, continually, the work of creation, etc."

(ולפמ"ש [ולפי מה שכתוב] בשל"ה [בשני לוחות הברית] פ' ואתחנן דטוב במלופם הוא הטוביות התוכיות הנבחרת מהטוב כו' עכ"ל [עד כאן לשונו] ועיין בזהר תרומה קס"ה ע"ל [יש לומר] דטובו הוא הבחי' העליונה שבכתר שעי"ז מחדש וממשיך האור ברב חסד דא"א כו' ועיין בזהר ר"פ אמור ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם ועמ"ש בד"ה ואתחנן מענין ובטובו מחדש כו')

(According to what is written in the Shelah, Parshas Va'eschanan, that "good" with a melupum [vowel], tuv, is the inner goodness, the choicest of the good, etc., end of quote—and see the Zohar, Terumah, [folio] 165—one may say that "His goodness" is the highest level in Keser, through which He renews and draws down the light into the "abundant in kindness" of Arich Anpin, etc. And see the Zohar at the beginning of Parshas Emor, and the Ramaz there; and see what is written in the discourse beginning "Va'eschanan" on "and in His goodness He renews, etc.")

גם באצילות לבד יש ב"פ [בי פעמים] שלום היינו יחוד חו"ב [חכמה ובינה] ע"י הדעת המחברן והתכללות חו"ג [חסד וגבורה] ע"י הת"ת [התפארת] גם להיות כל מדה כלולה מעשר כ"ז [כל זה] הוא ענין עושה שלום במרומיו.

Also within Atzilus alone there is peace in two ways: the union of Chochmah and Binah through Daas, which joins them, and the inclusion of Chesed and Gevurah in each other through Tiferes; also that each attribute be composed of ten—all this is the matter of "He makes peace in His heights."

48 וכל זה הוא ענין התלבשותו בעולמות ועושה שלום ביניהם עיין באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ והיה מעשה הצדקה שלום

All this is the matter of His enclothing in the worlds and making peace between them; see Iggeres HaKodesh on the verse "And the work of righteousness shall be peace."

אבל יריעות שלמה היינו שהשלום שלו שאין שייך כלל שם לומר שיש שני דברים שצריך לעשות שלום ביניהם כ"א הכל כלא ממש חשיבי.

But "the curtains of Shlomo" means [the One] to Whom peace belongs, where it does not apply at all to say that there are two things between which peace must be made; rather, all are considered as truly nothing.

אפילו אור צח אוכם הוא קמיה ובטלים במקורן כזיו השמש במקורו אשר אין שייך לקרוא בשם אור מחמת כי הוא בטל במאור

Even "a clear light is darkness before Him," and they are nullified in their source like the sun's radiance in its source, which cannot be called by the name "light," because it is nullified in the luminary

(וזהו כענין יחוד וביטול ע"ס [עשר ספירות] דעקודים במאצילן שהם עקודים בכלי אחד שמעוצם הביטול באי"ס ב"ה הרי הם בכלי אחד כו' ואין שייך לומר שיש שני דברים שצריך לעשות שלום ביניהם כמו בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות שכל אחד בכלי מיוחד)

(and this is like the union and nullification of the Ten Sefiros of Akudim in their Emanator: they are "bound" in one vessel, for out of the intensity of their nullification in the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, they are in one vessel, etc.; and it does not apply to say that there are two things between which peace must be made, as with the Ten Sefiros of Atzilus, where each is in a vessel of its own).

ולע"ל [ולעתיד לבוא] יתגלה בחי' זו גם כן דיריעות שלמה דהיינו כאשר יהיה התגלות עצמותו ומהותו אני הוי' לא שניתי זהו נקרא יריעות שלמה שהוא מקיף על כל בחי' השלום וגבוה מהם.

And in the Time to Come this level too, of "the curtains of Shlomo," will be revealed: that is, when there will be a revelation of His essence and being, "I, Havayah, have not changed"—this is called "the curtains of Shlomo," which encompasses all the levels of peace and is higher than them.

הנה יריעות שלמה הם לבנים דהנה כתיב וישכם לבן בבקר היינו הארה מבחינת לובן העליון התגלות חסד עליון בכל הפרצופים וינשק לבניו

Now, the curtains of Shlomo are white. For it is written, "And Lavan rose early in the morning": that is, an illumination from the level of the supernal whiteness, the revelation of the supernal kindness in all the partzufim; "and he kissed his sons

ולבנותיו הם בחינת עילה ועלול משפיע מקבל ואח"כ וישב לבן למקומו אך זהו הכל בחינת הארת החסד א"ס ב"ה המתגלה באצי'

and his daughters": these are the level of cause and effect, giver and receiver; and afterwards, "and Lavan returned to his place." But all this is the level of the illumination of the kindness of the Infinite One, blessed be He, revealed in Atzilus.

אמנם מרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] ביקש אעברה נא ואראה את ההר הטוב הזה והלבנון ופי' לבנון כפל לשון הליבון היינו מקור הלבנונית שאינו יכול להתלבש כלל בע"ס [בעשר ספירות] ומאיר רק בבחינת מקיף

Moshe our teacher, peace be upon him, however, asked, "Let me cross over, please, and see the good mountain and the Levanon." The meaning of Levanon is a doubled form of "whiteness" (li-bun), that is, the source of whiteness, which cannot be enclothed at all in the Ten Sefiros and shines only in an encompassing manner

(וז"ש [וזהו שכתוב] וארא כו' כי עצם הגילוי יהיה רק לעתיד והתהלכתי בתוככם או אעפ"כ [אף על פי כן] על ידי קיום מצות התלויות בארץ יוכל לבא לבחינת שיראה את בחינת הלבנון בבחינת ראיה לבד) ונקרא יריעות שלמה. נוטה שמים כיריעה.

(and this is what is written, "and see, etc.": for the essential revelation will be only in the Time to Come, "and I will walk among you"; or, nevertheless, through fulfilling the mitzvos dependent on the Land, he could come to the level of seeing the level of Levanon, as sight alone). And it is called "the curtains of Shlomo": "He stretches out the heavens like a curtain."

והענין דמבואר למעלה דעל ידי קיום מל"ת [מצות לא תעשה] נמשך גילוי חב"ד [חכמה בינה ודעת] דע"י [דעתיק יומין] וזהו מ"ש דל"ת [דלא תעשה] נמשכים מי"ה.

The explanation: it was explained above that through fulfilling the prohibitions there is drawn a revelation of Chochmah, Binah and Daas of Atik Yomin; and this is what is said, that the prohibitions are drawn from yud-hei.

ועל גילוי זה אמר ונאוה כאהלי קדר וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] הטעם שהמשיל גילוי זה כאהלי קדר. ואח"כ אמר עוד שיתגלה בחינת גבוה יותר

And of this revelation it said, "comely, like the tents of Kedar"; the reason this revelation was compared to the tents of Kedar was written above. And afterwards it further said that a still higher level will be revealed,

והיינו מקיפים דחב"ד [דחכמה בינה ודעת] דעי"י [דעתיק יומין] וזהו בחינת כיריעות שלמה (ועיין במבוא שערים (שער שני חלק שלישי פ"ה) החלק המעולה והגדול מאד הוא הנשאר מקיף כו' ע"ש.

namely the encompassing [lights] of Chochmah, Binah and Daas of Atik Yomin; and this is the level of "like the curtains of Shlomo." (And see Mevo She'arim) (Sha'ar (Gate) 2, Part 3, chapter 5): "The superior and very great part is what remains encompassing, etc."; see there.

וצ"ל ממ"ש (בשער ג' ח"א [חלק א'] פ"ה) כי אור הפנימי גדול כו' וכ"כ [וכמו כן] בע"ח [בעץ חיים] (במהדורא קמא ש"י [שער י'] ספ"ב [סוף פרק ב']).

This needs to be reconciled with what is written (in Sha'ar (Gate) 3, Part 1, chapter 5), that the inner light is great, etc.; and so too wrote Etz Chaim (in the first edition, Sha'ar (Gate) 10, end of chapter 2).

וכ"כ [וכמו כן] במ"ח מס' עתיק ספ"א [מסכת] [סוף פרק א'] . ועיין מש"ש [מה שכתוב שם] במבוא שערים (ש"ג ח"א [חלק א'] רפ"ה) ואולי המעיין כו'

And so too it is written in Mishnas Chassidim, Maseches Atik, end of chapter 1. And see what is written there in Mevo She'arim (Sha'ar (Gate) 3, Part 1, beginning of chapter 5): "And perhaps the student, etc.";

ע"ש ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ שמיני מענין א"פ [אור פנימי] וא"מ [ואור מקיף] דעתיק שהא"מ [שהאור מקיף] הוא מתפשט וכו' עד אין חקר עכ"ל [עד כאן לשונו]

see there. And see the Ramaz at the beginning of Parshas Shemini on the inner light and encompassing light of Atik: that the encompassing light spreads, etc., beyond all searching. End of quote.

והיינו כמ"ש כאן והכל על ידי בחי' שחורה אני שירדה הנשמה למטה בכדי לקיים בחינת אתכפיא ואתהפכא חשוכא לנהורא כו'

And this is as written here. And all is through the level of "I am black": that the soul descended below in order to carry out the subjugation (iskafya) and transformation (is'hapcha) of darkness into light, etc.,

על ידי סור מרע ועשה טוב שעי"ז יתבררו כל הסיגים ממה שנפל משבירת הכלים ולא יהיה שום מסך מבדיל. ונגלה כבוד ה' עין בעין יראו. ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

through "turn from evil and do good," for through this all the dross from what fell in the shattering of the vessels will be refined, and there will be no separating screen. "And the glory of Havayah will be revealed"; "eye to eye they shall see"; "on that day Havayah will be One and His Name One."

(ויובן עוד ענין בחינת יריעות שלמה ממ"ש במ"א סד"ה עד דלא ידעי בין ארור המן לברוך מרדכי כי ארור המן הוא הקליפה המכסה ומסתיר שם י"ה בחינת הל"ת [הלא תעשה] וברוך מרדכי הוא המשכת מ"ע [מצות עשה] בחינת ו"ה.

(The level of "the curtains of Shlomo" will be further understood from what is written elsewhere, at the end of the discourse beginning "Until he does not know [the difference] between 'Cursed is Haman' and 'Blessed is Mordechai'": "Cursed is Haman" is the kelipah that covers and conceals the Name yud-hei, the level of the prohibitions, and "Blessed is Mordechai" is the drawing down of the positive commandments, the level of vav-hei.

ובחינת תשובה עילאה עולה למעלה מבחינת י"ה ומבחינת ו"ה וכמ"ש גבי יום הכפורים לפני הוי' תטהרו למעלה מבחינת שם הוי' שבו תלויין המצות עשה ומצות לא תעשה כו'.

And the level of higher teshuvah (teshuvah ila'ah) rises above the level of yud-hei and the level of vav-hei, as it is written regarding Yom Kippur, "before Havayah you shall be purified": above the level of the Name Havayah, on which the positive commandments and the prohibitive commandments depend, etc.

וכן בפורים זכו לגילוי זה ע"י המס"נ [המסירות נפש] בגזירת המן שהושחרו פניהם וזהו בחינת שחורה אני ונאוה כיריעות שלמה.

And so on Purim they merited this revelation through the self-sacrifice (mesirus nefesh) in [the face of] Haman's decree, when their faces were blackened; and this is the level of "I am black, yet comely, like the curtains of Shlomo."

ולכן השמחה עד דלא ידעי בין כו' כי הוא גבוה הרבה מבי' הבחינות דעשה ול"ת [ולא תעשה] כו' ולכן ביוהכ"פ [ביום הכפורים] היה מלבין הלשון של זהורית והוא ע"י ההמשכה ממקור הלבנונית וכענין והלבנון כו'):

Therefore the rejoicing is "until he does not know [the difference] between, etc.," for it is much higher than the two levels of positive and prohibitive, etc. And therefore on Yom Kippur the strip of crimson wool would turn white, and this is through the drawing down from the source of whiteness, as in "and the Levanon, etc.")

49 ז ואחכ"ז [ואחר כל זה] יובן ג"כ פי' הפסוק מפני שיבה תקום כו'. דהנה מבואר בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] מהאריז"ל [מהארי" זכרונו לברכה] בטעמי מצות סוף פרי' [פרשת] קדושים. דמפני שיבה תקום. היינו דיקנא דא"א. והדרת פני זקן. היינו דיקנא דז"א.

7. After all this, the meaning of the verse "Rise before the hoary head, etc." will also be understood. For it is explained in the Likkutei Torah of the Arizal, in Taamei HaMitzvos, at the end of Parshas Kedoshim, that "Rise before the hoary head" refers to the beard of Arich Anpin, and "and honor the face of the elder" refers to the beard of Z'eir Anpin.

50 ואיך שייך לומר על האדם שלמטה שיקום מפני אריך וז"א כו' והלא לית מחשבה תפיסא כו' וכתיב כי לא יראני האדם וחי כו'.

But how can one say of a person below that he should rise before Arich [Anpin] and Z'eir Anpin, etc.? Is it not [said], "No thought can grasp, etc.," and is it not written, "For no man can see Me and live, etc."?

אלא הענין דהכוונה על קיום התורה ומצות שהן נמשכין מדיקנא דא"א ומדיקנא דז"א. המ"ע [המצות עשה] הן המשכות מדיקנא דא"א והלא תעשה הם בדיקנא דז"א.

Rather, the matter is that it refers to the fulfillment of the Torah and mitzvos, which are drawn from the beard of Arich Anpin and from the beard of Z'eir Anpin: the positive commandments are drawn from the beard of Arich Anpin, and the prohibitions are in the beard of Z'eir Anpin.

51 וכשמקיים המצוה בהידור מצוה כדין ה"ז [הרי זה] מקיים מפני שיבה תקום כו' וביותר לפמ"ש [לפי מה שכתוב] במ"א שהמצות נקרא שלוחי ה' ושלוחו של אדם כמותו א"כ זהו ממש מפני שיבה תקום כו'

And when one fulfills the mitzvah with beautification of the mitzvah, as is proper, he thereby fulfills "Rise before the hoary head, etc." And all the more so according to what is written elsewhere, that the mitzvos are called "G-d's agents," and "a person's agent is like himself"; if so, this is literally "Rise before the hoary head, etc."

וכן בכלל זה הידור ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] וקימה מפני ס"ת [ספר תורה] וכמבואר בזהר ס"פ קדושים רב המנונא סבא כד הוה חמא ס"ת [ספר תורה] הוה קם מקמי' [מקמיה] ואמר מפני שיבה תקום כו'.

And included in this is honoring a Torah scholar and rising before a Torah scroll, as explained in the Zohar at the end of Parshas Kedoshim: Rav Hamnuna Sava, when he would see a Torah scroll, would rise before it and say, "Rise before the hoary head, etc."

וזהו דקי"ל [דקיימא לן] (בקידושין דף ל"ב ע"ב) דמפני שיבה תקום היינו זקן וחכם. והדרת פני זקן היינו שקנה חכמה ואפילו יניק וחכים

And this is what we hold (in Kiddushin, folio 32b), that "Rise before the hoary head" refers to one who is old and wise, while "and honor the face of the elder" refers to one who has acquired wisdom, even a youth who is wise.

והיינו כפירוש הלק"ת [הלקוטי תורה (להאריז"ל)] דמפני שיבה תקום היינו דיקנא דא"א שהוא בחי' סבא כמ"ש ועתיק יומין יתיב כו'

This is like the explanation of the Likkutei Torah [of the Arizal], that "Rise before the hoary head" refers to the beard of Arich Anpin, which is the level of "the Elder" (Sava), as it is written, "and the Ancient of Days sat, etc.,

ושער רישי' [רישיה] כעמר נקא אבל והדרת פני זקן היינו בדיקנא דז"א אשר הוא בחי' קווצותיו תלתלים שחורות כו'

and the hair of His head like pure wool." But "and honor the face of the elder" refers to the beard of Z'eir Anpin, which is the level of "his locks are curled, black, etc.,"

אלא שקנה חכמה קנין הוא המשכה מההעלם אל הגילוי שנמשך בו מח"ס [מוחא סתימאה] וכדפי' באדרא (דק"מ ע"א)

only that "he acquired wisdom": acquisition (kinyan) is a drawing from concealment into revelation, so that the hidden brain (mocha setima'ah) is drawn into it, as is explained in the Idra (folio 140a):

ובגין דהני שערי אוכמי וחשוכן כתיב מגלה עמוקות מני חשך כו' שנמשך ע"י קיום מל"ת [מצות לא תעשה] בחי' עומק החכ"ע [החכמה עילאה] עמקו מחשבותיך כו'.

"And because these hairs are black and dark, it is written, 'He reveals deep things out of darkness,' etc."—that through fulfilling the prohibitions there is drawn the level of the depth of the supernal Chochmah, "Your thoughts are very deep, etc.,"

וכמבואר לעיל באריכות. והנה פי' ויראת מאלקיך פי' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] שם שהוא בחי' נוק' [נוקבא] מל' דאצילות.

as explained above at length. Now, the meaning of "and you shall fear your G-d": the Likkutei Torah [of the Arizal] explains there that it is the level of Nukva, Malchus of Atzilus.

52 והענין דזה קאי על תשבע"פ [תורה שבעל פה] דמלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה. וז' מצות דרבנן ושאר סייגים וגדרים שמדברי סופרים

The explanation is that this refers to the Oral Torah, for "Malchus is the mouth; we call it the Oral Torah"; and the seven rabbinic commandments and the other safeguards and fences that are from the words of the Scribes.

וכן משמע בזהר שם אמר ר' [רבי] שמעון מכאן רמז לתשב"כ [לתורה שבכתב] ורמז לתשבע"פ [לתורה שבעל פה] וכמ"ש במק"מ [במקדש מלך] שם דתשבע"פ [דתורה שבעל פה] היא בחינת נוק' [נוקבא] וע"ז נאמר ויראת מאלקיך

And so it is implied in the Zohar there: Rabbi Shimon said, "From here is an allusion to the Written Torah and an allusion to the Oral Torah"; and as written in Mikdash Melech there, that the Oral Torah is the level of Nukva, and of it is said, "and you shall fear your G-d."

והענין כי המל' היא למטה מז"א וכ"ש [וכל שכן] מאריך וע"ז נאמר שערך כעדר העזים כו' ולכן הוצרך לומר על זה ויראת

The explanation: Malchus is below Z'eir Anpin, and all the more so below Arich [Anpin]; and of this it is said, "Your hair is like a flock of goats, etc." Therefore it was necessary to say of this, "and you shall fear,"

כי באמת חמורים דברי סופרים מדברי תורה כו' וכנודע מענין ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה ששרשן מבחינת סופר שלמעלה מתשב"כ [מתורה שבכתב] שהיא בחי' ספר.

for in truth the words of the Scribes are more stringent than the words of the Torah, etc., as is known regarding "The words of the Scribes are dearer to me than the wine of the Torah," for their root is from the level of the scribe (sofer), which is above the Written Torah, the level of the book (sefer).

53 וכמ"ש עוד במ"א בפי' בינה יתירה ניתנה באשה מבאיש. דקאי על תשבע"פ [תורה שבעל פה]. דענין שבע מצות דרבנן

As is written further elsewhere on the meaning of "Greater understanding (binah yeseirah) was given to woman than to man," that it refers to the Oral Torah. For the matter of the seven rabbinic commandments,

כמו נט"י [נטילת ידים] ועירובין ונר חנוכה ענינם ג"כ לדחות יניקת החיצונים כמו במצות ל"ת [לא תעשה] שע"י נט"י [נטילת ידים] לא יינקו החיצונים מהמדות מהצפרנים כו'

such as washing the hands, eruvin and the Chanukah lamp, is also to repel the nurture of the external forces, as with the prohibitive commandments: through washing the hands the external forces do not draw nurture from the attributes, from the fingernails, etc.

וזה נעשה במצות דרבנן ע"י קום ועשה מה שבתשב"כ [שבתורה שבכתב] לא יוכל להיות בחי' זו רק על ידי לא שזהו ענין מל"ת [מצות לא תעשה] ובתשבע"פ [ובתורה שבעל פה] בא ונמשך בחי' זו בז' מצות דרבנן שהם מ"ע [מצות עשה] דרבנן

And this is accomplished in the rabbinic commandments through active doing, whereas in the Written Torah this level can come about only through "not," which is the matter of the prohibitions; and in the Oral Torah this level comes and is drawn into the seven rabbinic commandments, which are rabbinic positive commandments.

וזהו בינה יתירה ניתנה באשה ועמ"ש בביאור ע"פ כה תברכו בענין ואיך לא אשא פנים לישראל שאני כתבתי ואכלת ושבעת וברכת והם דקדקו על עצמן עד כזית כו'

And this is "Greater understanding was given to woman." And see what is written in the explanation on "Thus shall you bless," on "How can I not show favor to Israel? For I wrote, 'And you shall eat and be satisfied and bless,' and they are scrupulous with themselves down to an olive's bulk, etc.,"

דהיינו שהם המשיכו מלמעלה מבחינת ההמשכה שעל ידי תשב"כ [תורה שבכתב] כו' ע"ש ועמ"ש מזה עוד בפרשה מטות בד"ה ושמע אביה את נדרה ולכן נאמר על זה ויראת מאלקיך בחינת מל' תשבע"פ [תורה שבעל פה] קרינן לה.

that is, they drew down from higher than the level of the drawing down that comes through the Written Torah, etc.; see there. And see what is written further on this in Parshas Matos, in the discourse beginning "And her father hears her vow." Therefore it is said of this, "and you shall fear your G-d": the level of Malchus, "we call it the Oral Torah."

54 ועיין מ"ש סד"ה קול דודי בענין הרים וגבעות אבות ואמהות כו' ועל דרך זה יובן גם כן בענין תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] וסיום הפסוק אני הוי' דכולא חד וכמ"ש סד"ה את שבתתי תשמרו כו':

And see what is written at the end of the discourse beginning "The voice of my beloved" on "mountains and hills, the Patriarchs and the Matriarchs, etc."; in the same way it will also be understood regarding the Written Torah and the Oral Torah. And the end of the verse, "I am Havayah," [means] that all is one, as written at the end of the discourse beginning "Keep My Shabbosos, etc."

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/likkutei-torah/shir-hashirim/8/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok